



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica Contra Horvm Temporvm Hæreses

In Qvibvs Quatuor Euangeliorum illi textus explicantur, quibus vel hæretici hodie (maximè Caluinus & Beza) ad sua dogmata propugnanda vti solent, vel ad hæreticorum dogmata impugnanda Catholici vti possunt

Stapleton, Thomas

Lvgdvni, 1595

C. 26.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39463

vita, non dominatur illis peccatum, condelectantur legi Dei secundum interiorum hominem, faciunt qua Deo placita sunt: sic ipsam iustitiam exercent. Deinde satisfaciunt legi Dei, quod negat Calvinus. *Dilectio proximi implet legem*, ait Apostolus. *1. Ioan. 3.* Aut ergo nemo diligit proximum, aut aliqui implent legem. Quod si implent legem, satisfaciunt ei. Quod autem concludit mercedem vocari quod gratis donatur, nihil aliud quam diuinas Scripturas corrigit, adeoque falsi arguit. Paulus enim *coronam iustitiæ* hanc mercedem vocat, & à iusto Iudice reddi ait. Sic ergo vita æterna merces est, vt iuste reddatur, non solum gratis donetur. Gratia quidem est vita æterna, & gratis donatur, quatenus radix & principium totius iustitiæ nostræ Dei gratia est; sed ratione operum quæ ex hac radice pululant, verè & propriè merces est, & iuste redditur vt corona iustitiæ, quatenus videlicet iustitia nostra per cooperationem liberi arbitrij verè nostra est. Vtrumque Scriptura docet, vt supra accepimus, & alibi latius disputatum est. Frustra igitur & inaniter Calvinus contra hunc stimulum calcitrauit. Omnem quidem mouit lapidem vt euentem veritatem eluderet: sed fortis est veritas, & vincit. *2. Tim. 4.*

IN MATTHÆI CAP. XXVI.

II. *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis.*

CARRIT hoc loco quædam Calvinus contra sumptuosos Dei cultus & ceremoniarum in Ecclesiis Catholicis splendorem, & Iudæ proditoris animum ac vocem studiosè imitatus, in hæc verba concludit. *Huius loci summa est: Licet Dominus nos & nostra omnia sibi dicari iubeat, non tamen quo ad se alium quam spirituales cultum exigere, qui nullis impensis constat: sed potius velle in pauperes erogari, quæ stulti è ad eum colendum impendit superfluo.* An non expressis verbis cum Iudæ proditore auaro concludit, *Vt quid perditio hæc? Potuit venundari plusquam trecentis denariis, & dari pauperibus?* An non Iudæ causam agit, & quod ille de hoc vnguento, hoc Calvinus de toto externo Dei cultu pronuntiat, in pauperes erogandum esse quod ad Deum colendum impendit religio? Prorsus in eadem sententia est, & eundem affectum eadem conclusione

Calvinus
Iudæ suffragatur
contra
Christum.

parefecit. De re ipsa, totaque hac externa Christi veneratio-
ne, quam in posterum hoc loco prohiberi Calvinus vult, in
Ad Ioan. eiusdem historiae apud Diuum Ioannem repetitione, vbi
cap. 12. paulo neruosius Calvinus disputat, plenius disseremus; & pu-
ridas Caluini corruptelas, fauente Deo, illic aperiemus.

26. *Cenantibus autem illis accepit Iesus panem.*

Christus
triplicem
Cenā per-
egit.

Luc. 22.

VT tota Christi actio & doctrina in mysterio Eucharis-
tico quod hic Matthaeus alisque Euangelistae mira
verborum breuitate, sed magna rerum ac mysteriorum co-
pia describunt, dilucidè intelligatur, notandum ante omnia,
Christum hac vltima nocte mortalis vitae suae triplicem Coe-
nam peregrisse. Primam, qua stando paschalem agnū comede-
bat, iuxta legis praescriptum, de qua discipuli dixerunt, *Vbi
vis paremus tibi comedere pascha?* Secundam, communem &
familiarem, in qua discubuit cum discipulis suis, qua variis in-
terpositis sermonibus de proditore, vt hoc loco; de alia qua-
dam contentione, vt apud Lucam, diu protraxit; & in qua po-
culum libatorum more gētis illius omnibus suis propinauit,
de quo Lucas ita scribit. *Accepto calice gratias egit, & dixit,
Accipite, & diuidite inter vos. Dico enim vobis, quod non bibam
de generatione vitis, donec regnum Dei veniat. Ad quam etiam
secundam cenam pertinent verba Matthaei hoc capite, Dico
vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis vsque in diem il-
lum, cum illud bibam nouum in regno Patris mei.* Haec enim
verba prioribus simillima Christum ante Cenam Eucharis-
ticam dixisse ex Luca manifestè patet, vt postea, latius dice-
tur. In hac secunda cenā surrexit, & discipulorum suorum pe-
des lauit, vt est apud Ioannem, cap. 13. *Et cenā facta, sup. Pas-
chali; & paulo post, Surgit à cenā, & ponit vestimenta sua, &c.*
id est, surgit à communi & familiari cenā, quam more om-
nium Iudaeorum, finita solemnitate Paschali, cum suis cele-
brabat. Nam post hanc ablutioem pedum iterum recumbit
in cenā eadem, & turbatus spiritu, de proditore suo verba fa-
cit, vt prolixè narrat in seqq. ioānes. *Qui de tertia & Eucharis-
tica Cenā nihil quidē scribit, eo quod ceteri tres Euangeli-
stae ante illum eam plenè descripsissent. Addit tamen de Iuda,
Cum accepisset buccellam, exiit continud. Quod ad Cenā Eu-
charisticam pertinere nemini dubium est, qui Iudam Domi-
nici corporis participem fuisse agnoscit, quod clarè docet*

Augu

Augustinus tract. 26. in Ioan. & serm. 11. de verb. Domini, & Chrysoft. homil. de prodicione Iudæ. Quum autem hunc de proditore sermonem Matth. & Marcus discrete ante cœnam Eucharisticam, Lucas verò post illam ponat, duos priores Evangelistas verum ordinem seruasse. D. Ioannes postremò scribens quasi arbitrer definiuit, narrans Iudam accepta buccella continuo exiuisse. Quod ergo Matthæus hinc dicit, *Cœnantibus illis, & Marcus. Manducantibus illis, accepit Iesus panem, &c.* intelligendum est peracta iam secunda cœna familiari ac communi: quod expressius posuit Lucas dicens, *Similiter & calicem, postquam cœnauit, dicens, &c.* id est, absoluta cœna communi. Quod in altera quoque huius Sacramenti parte factum fuisse dubitari non debet: tum quia diuelli vna pars ab altera non debuit, tum quia Lucas dicit, *Similiter & calicem.* Illud enim, *similiter*, non solum ad benedictionem & distributionem calicis, sed & ad temporis rationem ac similitudinem necessario referendum est. Hæc diligenter annotanda sunt; tum quia alij aliter exponunt, omnium Evangelistarum contextu non satis expenso; tum quia ad alia circa hoc mysterium intelligenda conducunt. Sic enim non solum à cœna Paschali noua Christi cœna, à figura veritas distinguetur, verum etiam à communi cœna, & communi pane ac vino, nouum & augustissimum mysteriũ seiungetur. Sic alia hæreticorum absurda refellentur, vt mox videbitur.

26. *Accipit Iesus panem, & benedixit.*

NOtanda hinc duplex circumstantia in facto Christi, vt postea de verborum sensu certius constet. Prima est quòd cœnam Eucharisticam & non Paschalem auspicatus, de quo apud Lucã dixerat, *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patior*, vt illa verba Tertul. lib. 4. aduersus Marcionem, & Chrysoft. homil. 83. in Matth. exponunt, *accepit panem.* Accipiendo quippe hoc elementum, docet se in te accepta aliquid operaturum, nõ in sola mente aut speculatione præsentium discipulorum. Sic Matth. 15. multiplicatur septem panes, *accepit eos in manus.* Sic Ioan. 6. multiplicatur quinque panes, *similiter accepit in manus.* Sic hoc loco panem & calicem in manus accipiens, ostendit se circa res ipsas aliquid operaturum, non solum distribuendo, frangendo, & dando discipulis, sed etiam benedicendo. Altera igitur circumstantia est, quòd pani & calici benedixit.

Quod

Cœna Eucharistica circumstantia duplex.

1. *Accipio panis in manus.*

2. *Circumstantia benedictio.*

Quod diligentissimè ante omnia aduertendum est propter horum temporum hæreticos, qui verborum Christi horrendam corruptelam in huius circumstantiæ corruptione potissimum fundant. *Benedixit*, apud Matthæum & Marcum ad verbum panis est, *ἀλογίσας*; ad verbū calicis est, *ἀχαρισίας*, sicut & apud Lucam ad verbum panis. Neutrum verbum ad panem & calicem transferri patiuntur hæretici, sed ex verbis transitivis verba faciunt absoluta seu intransitiva. Matth. & Marc. ex Luca intelligendum esse ait hoc loco Calvinus, videlicet quòd Deo gratias Christus egerit accepto pane & calice: ridiculos verò esse Papistas, qui signo crucis benedictionem exprimunt, quasi exorcismo Christus esset usus. Sed exorcismo indigent isti hæretici, ut principe tenebrarum expulso, clarissimam huius loci veritatem apertis oculis intueantur. Dicit Matthæus, *Accipit panem, benedixit, ac fregit, deditq;*, &c. Sicut accipere, frangere, dare, ad panem refertur; ita benedicere ad eundem refertur necessarium est. Quòd autem in elemento calicis, verbo gratias agendi, Matthæus, Marcus, & Lucas utuntur, idem profus significare, luculenter Paulus docet his verbis: *Calix cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?* Verbum benedicere *ἀλογίαν* transitivè sumitur, & ad calicem ipsum transfertur. Sic ipse panis & calix benedicuntur. Unde Cyprianus vocat *calicem benedictione sacramentum*, in ferm. de cœna Domini. Iustinus martyr vocat *pani Eucharistizatum*, id est, super quo gratiarum actio peracta sit. Sic Irenæus, *Panis in quo gratia acta sunt*, lib. 4. c. 34. & plenius lib. 5. *Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei*. Notanda igitur hæc circumstantia diligenter, Christum benedicendo panem & calicem aliquid in illis ipsis operari voluisse, sicut Marc. 8. & Luc. 9. benedicendo piscibus, multiplicavit illos. Fallunt imperitos hæretici in verbo gratias agere, quòd nō nisi ad Deum refertur posse vrgent. Sciendum enim est, hæc duo verba, *benedicere* & *gratias agere*, in scripturis Evangelicis promiscuè, & vnum pro altero quasi indifferenter accipi, quòd non solum ex verbis huius mysterij iam citatis patet, sed ex vna sententia Pauli 1. Cor. 14. Si (inquit) *benedixeris spiritui, quomodo qui supplet locum idiotæ respondebit Amen super tuam benedictionem?* Quum dicit, benedixeris, utitur verbo *ἀλογίαις*; cum dicit benedictionem, utitur verbo, *ἀχαρισίας*. Quum tamen ita promiscuè accipiantur, gratiarum actio potius pro benedictione creaturarū accipitur, cui semper gratiarum actio adiungitur, quàm benedi-

Benedictio
ipsius pa-
nis proba-
tur.

1. Cor. 10.

Apolog. 2.

Benedice-
re & gra-
tias agere
pro eodem
usurpata.

nedictio pro gratiarum actione Deo facta. Quare Patres circa hoc mysterium benedictionem à Christo factam vehementer urgent, gratiarum actionem non urgent. Vide D. Ambros. de iis qui initiantur mysteriis cap. 9. Euseb. Emisenum homil. 5. de Paschate, Chrysoft. homil. de prodicione Iudæ, Cyprian. serm. de cœna Domini, Nyssenum in serm. catechetico cap. 37. & Iustinum Mart. Apolog. 2. Omnes isti benedictionem Christi circa ipsa elementa ut diuinè operatoriã urgent & tractant. Recolenda hęc sunt quæ suprâ Matth. 14. annotata sunt, & in Prompt. Catholico latius disputata Dom. 6. post Pentec. & in die Ascensionis Domini. Vide quoque Claud. de Sainctes in opere Eucharistico, Repetit. 7. cap. 4. Verba Iustini antiquissimi Doctoris clara sunt. *Per verbum preactionis Eucharistizatam à Christo alimoniam illius esse carnem & sanguinem didicimus.*

*Benedictio
nis vocabu-
lum Patres
urgent.*

Quod autem de signo crucis in symbolorum benedictione à Papistis usurpato garrit hęc Calvinus, eodem conuitio doctissimos Patres ferit, qui sine crucis signo nihil in mysteriis istis ritè ac legitime fieri ex communi Christianorum fide docent. Vide August. sermo. 181. de temp. & tract. 118. in Ioan. Chrysoft. in demonstratione quòd Christus est Deus, & homil. 55. in Matth. & Iust. Mart. Apolog. 2. Postremò quòd secundum nos Christum exorcismo vsum fuisse ait, in ipsum Christum blasphema vox est, Verba enim ex Christi pectore & ore deprompta incantationis magicæ nemo accusare potest, quin eiusdem cum dæmonibus commercij Christum accuset. De qua hæreticorum hodie blasphemia vide Claud. de Sainctes in opere Euchar. Repet. 7. cap. 6.

Crucis signum in benedictione adhibendum.

26. Hoc est corpus meum.

Tota digladiatio circa sensum horum verborum inde nascitur, quòd relicta vera & naturali proprietate verborum Christi, ad figuratiuam aliquam recurritur. Duo igitur hic docebimus. Primum, sensum verborum literalem necessariò tenendum esse; tum quis ille sensus literalis sit, explicabitur. Horum verborum literalem sensum tenendum esse, primùm probat id quod præcedit, *Accipite, & comedite.* Hęc enim sunt verba aliquid exterius exhibentis & largientis. Quid autem exterius exhibeat & quid largiatur, his verbis exponit, *Hoc est corpus meum.* Literalis igitur & proprius horum verborum sensus, qui rem externam & præsentem demon-

*Literalis
verborum
sensus re-
tinendus.*

demonstrat, tenendus est; ut sciamus quid illud sit quod exhibet & largitur. Alioqui nihil certi habebis quod accipias & comedas. Si nec accipiendi nec comedendi facta prius mentio fuisset, illa verba à Christo prolata, *Hoc est corpus meum*, ad figuratiuas aliquas locutiones excogitandas mouere nos potuisset. Nunc ut proprio modo loquendi præmittit, *Accipite, & comedite*; sic proprio sermone subiungit, *Hoc est corpus meum*.

2. Deinde contextus sermonis Christi nullum tropum admittit. Alij ponunt tropum in verbo *corpus*: sed hic tropus à Luca excluditur, *Quod pro vobis datur*. Non enim signum, aut symbolum, aut pignus, aut virtus, aut energia aliqua vel efficacia corporis Christi, sed ipsum naturale corpus eius pro nobis datum est. Debet autem relatiuum suo antecedenti per omnia respondere, ut si hoc proprie sumatur, illud improprie intelligi nequeat. Alij ponunt tropum in copula *est*, id est, significat. Sed hoc eodem redit. Si enim resoluas copulam in suas partes, & dicas: *Hoc est significans corpus meum, signum* stabit à parte prædicati, non copulæ. Sic iterum huic relatiuo, *Quod pro vobis datur*, antecedens erit signum corporis mei. Occurrunt hinc alijs, & dicunt metonymiam esse figuram reciprocam, & rem significantem poni pro significato, non se-

cus quàm rem signatam pro signo: ut ideo non iam corpus accipiat pro signo corporis Christi, sed panis qui illud significat. Sed tunc hic sensus erit; Hic panis signum corporis mei, est corpus meum quod pro vobis tradetur: vel certe sic, Hic panis signum corporis mei, est signum corporis mei quod pro vobis tradetur. Quæ omnia vel non nisi in signo Christum pro nobis datum, vel panem pro nobis datum impiissime docent. Contextus igitur sermonis Christi non nisi literalem sensum permittit.

Literalis sensus ex collatione locorum.

Gen. 2.

Exod. 16.

Exod. 14.

Hic autem literalis sensus luculentissime patet. *Hoc est corpus meum*, ex comparatione aliarum scripturarum, sic debet intelligi, ut quemadmodum in alijs scripturis, sic in ista, tale debeat intelligi subiectum quale describitur à suo prædicato. *Hoc nunc os ex ossibus meis*. Hoc non innuit coltam Adæ unde mulier facta est, sed ipsam mulierem existentem. Quum plueret manna, dicentibus Iudæis, *Man hu?* Quid est hoc? respondit Moyses: *Iste est panis quem dedit vobis Dominus ad vescendum*. Pronomen *iste*, non aliud significat quàm panem expressum, de quo quærebant. Moyses aspergens populum hyssopo sanguine imbuto, dixit: *Hic est sanguis testamen-*

menti quod mandat ad vos Deus. Non designat hyssopum unde sanguis ei aculabatur, sed ipsum sanguinem. Vox Patris, *Matth. 3.* *Hic est filius meus dilectus*, personam filij hominis demonstrat, non unde filius hominis factus est. Sic in re presenti, *Hoc est corpus meum*, pronomen *hoc* nihil aliud significare potest, quam quod praedicatum enuntiat.

Erit hoc clarius si textus Hebraicus & Syriacus, quo Christus usus est, expendatur. In Matthæo Hebraeo sic legimus, *זה ש הוא גפי*, *Hoc quod est corpus meum*. In Matthæo Syro sic legimus, *הנר פורי*, quod verti potest: *Hac substantia corporis mei est*, vel cum aliis punctis *הנר*, *Ecce corpus meum*: sicut in cruce matri dixit, *Ecce filius tuus*. Sed Marcus Syrus adhuc expressius loquitur, hoc modo: *הגא איתותי פורי*, *Hoc reuera est corpus meum*. Additur hic in Marco, qui Syris praedicabat, & cuius Euangelij authenticum adhuc hodie retinent, particula illa *איתותי*, *reuera*; quae etiam addita est in Ioanne Syro cap. 1. ad illa verba, *Erat lux vera*. Graeci porro Euangelistae Marcus & Lucas, & D. Matthæi interpres Graecus, articulis Graecis hanc emphaticam verborum Christi veritatem expresserunt. Nam apud omnes hos tres & etiam apud Paulum 1. Cor. 11. legitur: *αὐτοῦ ἐστὶ τὸ σῶμα μὲν*, *Hoc est illud ipsum corpus meum*. Beza & alij haeretici in illis verbis, *Hic est agnus Dei qui tollit peccata mundi*: & *Hic est filius meus dilectus*, articulum *ὁ* adiunctum valde emphaticum esse docent, non solum ad distinctionem, sed etiam ad dignitatis commendationem. Idem hoc loco imprimis valere debet, quum articulus ille emphaticus nunquam omissus fuerit, sed tum a tribus Euangelistis, tum a Paulo adiectus. Docet igitur hic articulus de corpore suo Christum hic loqui, non solum ut ab omni figura seceretur, sed etiam ut eius singularem praeminentiam norat. Docet non solum veritatem, sed etiam excellentiam; nempe illud ipsum esse corpus quod pro omnium hominum salute datur. Verba porro haec Evangelica ab omni symbolica locutione venditare volens Paulus, sic ea effert ut dicat, *αὐτοῦ μὲν ἐστὶ τὸ σῶμα*, *Hoc meum est corpus*. Quasi dicat, *Hoc non est aliud quam meum corpus*. Quare in Pauli verbis si pronomen, *hoc*, ad panis substantiam pertineret, pronomen quoque, *meum*, ad eandem referri deberet, & sic sensus esset: *Hic meus panis est illud corpus meum quod pro vobis traditur*. Debent igitur haec verba ad literam intelligi ut sonant, tam significanter à Christo prolata, & ab Euangelistis recitata. Probatur porro literalis eorum sensus expressa necessitas

Textus Hebraicus, Syriacus & Graecus expenduntur.

ex

*Literalis
sensus, ex
loci cir-
cunstantijs
probat.*

ex varijs loci circumstantiis. Primùm à persona loquentis
rum quia Deus est, tum quia quod hìc se dare dicit, antea se
daturum promisit Ioan.6. Secundò à tempore quo loquitur,
videlicet instante morte, & volens omnibus figuris finem
imponere. Tertio à personis audientium, qui non de turbis
sed soli Apostoli erant, quibus Christus absque parabolis lo-
qui solebat. Quarto à ratione Sacramenti quod hìc institui-
tur; cuius verba sacramentalia propriè & perspicuè effectui
debent, non obscure & figuratiue.

*Varia tor-
tura ver-
borum
Christi.*

Fol. 78.

Sed alia adhuc causa cur iuxta literam hæc verba intelligi
debeant, hæc vna imprimis esse potest, quòd vbi primùm li-
tera deseritur, & tropus queritur, infinite & absurdissimæ opi-
niones gignuntur, & singulorum hæreticorum superbis in-
geniis, quasi tortoribus & eculeis, Christi verba subiiciuntur.
Quod ita hodie accidisse breuiter hoc loco commemorabi-
mus. Primus Carolstadius ausus est dicere Christum dicen-
do, *Hoc est corpus meum*, digito suo ad pectus ostenso seipsum
demonstrasse discumbentem, vt illud, *Hoc est*, significet, *Hic
sedet corpus meum* quod pro vobis tradetur. Refert Sleidanus
com. lib. 5. & Musculus in locis com. cap. de cœna Domini.
Eum sequutus Zvinglius, verbum, *est*, exponit *significat*.
Tom. 2. com. de vera & falsa relig. cap. de Eucharistia. Mor-
Oecolampadius, relictis in suo sensu verbis illis, *Hoc est*, ait
corpus pro corporis figura accipiendum. Alij sic hæc verba
contorquent: *Accipite, & comedite corpus meum. Quod pro vo-
bis tradetur, est hoc*. Sic prima Christi verba in vltimum lo-
cum transponunt. Refert Lutherus in defensione verborum
cœnæ. Alij rursus in hunc modum inuertunt: *Corpus meum*
quod pro vobis dabitur, in ordine rerum spiritualium est hoc.
Refert Muscul. in locis com. in cap. de cœna Domini num. 2.
Rursus idem Svinglius in his verbis, *Hoc est corpus meum*,
affirmat nomine corporis passionem & mortem in corpore
suscipiendâ intelligi oportere. Sed alio rursus in loco, cor-
pus Christi vocari vult, memoriam & recordationem immo-
lari corporis eius. Denique alibi, non aliud esse quàm diai-
nam quandam & verè modestam panegyrim populi fidelis
vt Deo gratias agant. Hæc de illo Vvestphalus in Apologia
confess. de cœna Domini. Verùm alio adhuc loco idē Sving-
glius, quod Paulus dicit, *Panis quem frangimus, nonne com-
municatio corporis Christi est*, ait de corpore Christi quod est
Ecclesia, intelligendum esse. Tom. 2. ad Matth. Rutlingium.
Ioannes à Laſco, *Hoc est corpus meum*, exponit: Hæc forma
scu

*Pag. 62.
seq.*

Pag. 157.

10. Ioannes à Laſco, *Hoc est corpus meum*, exponit: Hæc forma
scu

seu actio Cœnæ est corpus meum seu participatio eius per fidem. Refert Vvestphalus loco citato. Post hos omnes Sacramentarios Calvinus non simplicem hinc figurâ aut signum ponit, quod esse potest sine re signata, sed metonymiam statuit, hoc modo: *Hoc est corpus meum*, id est, sub symbolo panis continetur corpus Christi: sed ita continetur, ut quantum cælum distat à terra, tantum corpus Christi distet à pane vel à Cœna: contineri tamen, quia manducantes hunc panem, per fidem in cælum conscendimus, & inde ad nos deducimus, non ipsum Christi corpus, sed quandam eius vim viuificam, qua animæ nostræ pascuntur. Cuius singularem dementiam mox specialiter refutabimus. Interea Lutherani, qui veritatem corporis Christi cum pane subsistere volunt, multos absurdos sensus conflagunt. Primum ipsum *panem esse corpus Christi*, ubi res naturæ disparatæ de se inuicem prædicantur; deinde *sub pane esse corpus Christi*, quod non nisi in figuram resoluitur; mox *cum pane esse corpus Christi*, ubi unionem cogunt fingere quasi hypostaticam inter panem & corpus Christi; tandem *in pane sic esse corpus Christi* sicut in aliis omnibus rebus est per omnipotentiam & diuinitatem suam, quæ Ubiquitatorum propria insania est. Ita relicto proprio & literaliter verborum Christi sensu, tam varias & repugnantes expositiones cæca hominum & temeraria ingenia pepereunt, idque vsque ad numerum 84. ut sigillarim recenset Claud. de Sainctes Repetit. x. c. ultimo.

Caluini sententia propria mox refutanda.

¶

Lutheranorum varia sententia.

1.

2.

3.

4.

18. *Hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

HÆc sacratissima verba diligenter expensa & bene intellecta, ad omnes veritatis Eucharisticæ hostes penitus fugandos atque fundendos sola sufficiunt. Dicit Christus de porrecto calice, id est, de vino in calice, non solum, *Hic est sanguis meus*, sed addit, *noui testamenti*. Proferitur ergo hoc quod in calice bibimus, esse noui testamenti sanguinem: id est, esse illum sanguinem quo nouum testamentum conditur & dedicatur, idque propter remissionem peccatorum. At nouum testamentum, cuius proprius effectus est remissio peccatorum, & bonorum operum gratia, iuxta clarissima Hieremiæ verba cap. 31. non nisi in ipso Christi sanguine dedicatur & confirmatur, ut Paulus ad Hebr. cap. 10. perspicue docet: quia *sine sanguine non fit remissio peccatorum.*

e

Hic in omnem se torquet partem tortuosus ille serpens per ora hereticorum. Primum accitit vident, non de vino sed de calice dici, quod sit novum testamentum in sanguine Christi: calix autem seu poculum non nisi metonymicos & figuratiue hoc dici potest quatenus continet vinum: ergo nec vinum ipsum alio fecit quam figuratiuo, sanguis novi testamenti vocabitur. At hoc loco Calvinus. *Non dicit Christus, Hoc est sanguis meus, sed, Hic est calix, ergo & calix conuertitur in sanguinem.* Necepe videt verba Lucæ, qui sic habet: *Hic est calix novum testamentum in sanguine meo.* Sed calicem hoc loco pro eo quod in calice erat, iuxta notissimum tropum accipi, id quod Lucas adiunxit, manifeste conuincit: *Qui pro vobis fundetur.* Hæc adiuncta verba, quia veritatem sanguinis in calice præsentis luculenter docent, impius Beza audeo dicere, *Vel quum in margine steterint, in textum postea irrepisse, vel manifestum esse solæcismum, & legendum esse participium in ablatiuo casu, quod Lucas ponit in nominatiuo: nempe, τὸ ὄπρ' ἑαυτοῦ ἐκχυνάμενον, & non, vt omnes codices habent, τὸ ἐκχυνάμενον.* Nam in nominatiuo positum, conuenit cum calice; in ablatiuo positum conuenit cum sanguine. Sed D. Lucas posuit (vt omnes codices habent, quod ipse Beza fateretur) in nominatiuo, vt conueniret cum, *Hic calix, τὸ ὄπρ' ἑαυτοῦ ἐκχυνάμενον, & sic intelligeremus in ipso calice esse sanguinem novi testamenti, quod apertius Matthæus & Marcus dixerunt: Hic est sanguis meus novi testamenti.* Scriptura ergo vtrumque dicit; *Hic est calix novum testamentum in meo sanguine,* apud Lucam; & *Hic est sanguis meus novi testamenti,* apud Matthæum & Marcum. Solum alterum agnoscit Calvinus, impudentissime negans quod apud Matthæum & Marcum est. Quorum etiam verba corripit Beza vertendo apud vtrumque: *Hic est sanguis meus novi illius testamenti, &c.* vt sanguis de poculo prædicetur, atque ita metonymia necessario intelligatur. Si legamus, *Hic est sanguis meus* (ait Beza) nullum erit huius propositionis subiectum præter ipsum sanguinem qui Christi esse dicatur. A qui homo impius aduertere debuit tam Ecclesiam Latinorum hæctenus semper ita intellexisse, quia ex certa fide credebant non aliud huius propositionis esse subiectum, quam id quod enuntiat prædicatum videlicet *sanguinem Christi.* Sed probare conatur, vni esse subiectum in hac Christi propositione, quia Lucas dixit: *Hic calix est novum testamentum, &c.* Calicis autem nomine id quod in calice erat, intelligendum esse, vinum videlicet.

Calvinus
textum
Euangeli-
cū negat.

Beza Lu-
cæ. sole-
cismi, ar-
guit.

Beza rur-
sum textū
corrumpit

Atq
Luc
hæc
tico
vbi
riō
inte

C
calu-
tus
clefi
ciliu
fuit
enim
sed i
part
tur

Pr

ferat
noui
Hic
quaf

gere

(Luc

Qua

non

in sa

car

sui se

se pa

nisi q

oblat

spiri

tur,

quac

prim

verb

catio

hic i

A

hac

pau

Atqui ut textum Matth. & Marcum corrumperet, ex verbis Lucae, ipsa Lucae verba solœcismi arguere impudentissimus hæreticus ausus est, ut iam diximus. Stante quippe grammatico & congruo sensu verborum Lucae, ut in Græco habentur, ubi calix ipse effundi dicitur in remiss. peccatorum, necessario calicis nomine, non vinum in calice, sed sanguis in calice intelligendus est, iuxta verba Matthæi & Marci.

Citat Beza Basilium legentem Lucae verba in ablativo casu Regula 21. An non verò pulchrum hoc est, deserta textus Evangelici receptissima lectione, ad unius scriptoris Ecclesiastici lectionem confugere? Quasi verò non multo facilius sit textum Basilij corruptum aut incorrectè editum fuisse, quàm Divi Lucae textum solœcismo laborare? Neque enim illa verba tractat Basilius quasi in quarto casu legisset, sed ipsa Scripturæ verba simpliciter allegat: quæ vitio, ut apparet, typographi, aut alicuius scioli temeritate aliter leguntur quàm in textu sacro.

Premunt adhuc hæretici, quòd Lucas & Paulus non sic referant Christi verba, ut dicat de calice, *Hic est sanguis meus novi testamenti*, sicut Matthæus & Marcus dicunt; sed sic, *Hic est calix novum testamentum in sanguine meo*. Hic enim quasi triumphans Calvinus ita scribit hoc loco. *Hinc colligere promptum est, quàm superstitiosi sint Papiæ & similes (Lutheranos intelligit) dum verba mordicus arripiunt. Quamvis enim crepent, hæc Spiritus Sancti expositio rejici non potest, quòd calix, vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine. Atqui eadem est panis ratio. Unde sequetur vocari corpus, quia testamentum est in corpore. Christus ergo sui sermonis idoneus interpres palam ostendit non alia ratione se panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem suum, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, ut sacrificio semel oblaro spiritualiter nunc epulemur, quia fœdus hoc non nisi spiritali corporis manducatione & sanguinis potione sanctitur, ut firmum sit & efficax.* Hæc Calvinus. Cæterum antequam Caluini cavilla diluamus, duo hic explicanda sunt: primùm quæ sit causa discriminis in verbis Lucae ac Pauli à verbis Matthæi ac Marci. Deinde an ista spiritalis manducatio & potio sufficiant ad novi testamenti pactionem quam hic in Cœna fieri Christus affirmat.

Ad prius quod attinet, attendendum est Evangelistas in hac historia Cœnæ Eucharisticæ tria nos docere, tametsi paucissimis verbis. Primùm quid, Christus illic dedit in cibū

Cur Lucas
ac Paulus
aliter verba
Cœnæ
referunt
quàm
Matth. &
Marcus.

ac potum, nempe *corpus & sanguinem suum*. Deinde in quem finem illa dedit, nempe ad sancendum nouum fœdus ac testamentum. Terriò quomodo hoc fœdus perficiatur, nempe

1. ea distribuendo in esum & potum. Horum trium primum

2. *Corpus & sanguis Christi dantur ad nouum testamentum sanciendū.* Matthæus & Marcus luculenter expresserunt in verbis que nunc tractamus. Secundum Lucas & Paulus exposuerunt, dicendo de calice, quòd esset *nouum testamentum in sanguine Christi*, id est, per sanguinem eius: vbi causam & instrumentum condendi tunc fœderis exprimunt. Planius & plenius causam fœderis exprimunt hæc verba, *Nouum testamentum in sanguine*, quàm *Sanguis noui testamenti*. Nam sanguis noui testamenti dici potest, qui quoquo modo ad nouum testamentum pertinet, siue per modum signi, siue per modum materix, siue etiam causæ. Sed *nouum testamentum in sanguine*, ostendit calicem porrectum non solum noui testamenti aliquo modo esse, sed esse ipsum nouum testamentum, fœdus, ac pactum per sanguinem Christi; id est, in hunc finem illic in calice sisti, vt per eum nouum testamentum fœdus in-

eat. Idem verò & in corpore Christi fieri non negamus, nisi quòd illud est corpus victimæ, quo solo præsentate fœdera percipi non solent; sanguis verò effusus, aspersus, & comunicatus est tota materia fœderalis, & percipiendi fœderis complementum. Quæ causa est, cur ad sanguinem, non ad corpus noui testamenti mentio ab Evangelistis fiat. Tertium verò de

3. *Qui testamenti sanciendi modus.* modo hoc fœdus ac nouum testamentum inuendi ac perficiendi describunt Matthæus & Marcus, in illis verbis, *Bibite ex hoc omnes*, vbi etiam Marcus addit, *Et biberunt ex eo omnes*. Iam enim hac actione bibendi adimpletum fuit ex parte Apostolorum nouum testamentum cum Deo; sicuti asperione sanguinis in populum quam Moyses fecit, dicens, *Hic est sanguis testamenti quod pepigit vobiscum Deus*, completum fuit ex parte populi fœdus eius cum Deo. Propterea in Matthæo quum dixisset Christus, *Bibite ex hoc omnes*, subiunxit, vt causam bibendi *Hic est enim sanguis meus noui testamenti*, id est, Ideo bibite, quia bibendo perficietis ex parte vestra nouum testamentum

& eritis populus Dei hac testera fœderali accepta.

Spiritualis manducatio aut potus non sufficit ad nouum testamentum sanciendū. Ex hoc tertio modo elucescit secundum quod hoc loco explicandum diximus, nempe ad nouum testamentum ac fœdus, de quo hic Christus loquitur inter nos & Deum perficiendum non sufficere spirituales aliquam manducationem aut potionem corporis & sanguinis Christi, vt vult Calvinus, sed planè requiri externam, realem, & corporalem vtriusque

sumptio

sumptionem. Quod Christus in calice porrexit, erat *novum testamentum in sanguine eius*, quatenus bibebatur ab Apostolis sanguis ille, non quatenus in sanguinem illum credebant. Dixit illis Christus: *Bibite ex hoc, hic est enim sanguis novi testamenti*. Non dixit, *Credite in hoc, hic est enim sanguis, &c.* Deinde, vetus foedus percutiebatur adperso in populum sanguine, & omnia foedera externis notis ac ritibus ob oculos positis percutiuntur. Sic hic externa sanguinis Christi exhibitione & intima per bibendum aspersione novum foedus conditum & sancitum est. Nam illa verba, *Qui pro vobis effunditur*, in praesenti tempore legenda sunt, iuxta omnes Evangelistas in textu Graeco, & sensus est, *Qui pro vobis nunc distribuitur, & reali participatione singulis vestris intimè effunditur & adspargitur: ut videlicet veritas responderet figuræ.* Quam quum Moyses administraret, *accipiens sanguinem vitulorum & hircorum cum aqua & lana coccinea & hyssopo, ipsum quoque librum & omnem populum aspersit, dicens: Hic sanguis testamenti quod mandavit ad vos Deus.* Rursum quum Christi verba de pane, *Accipit, fregit, ac dedit*, item de calice, *Accipiens gratias egit, ac dedit*, externam Christi actionem evidenter exponant, necessarium est, ut alia verba Christi hinc dependentia & ex illis consequentia, *Accipite, comedite, bibite*, externam quoque acceptionem ac potationem rei datae expriment. Sicut enim externè accepit & dedit, ita à suis externè accipi & bibi voluit. Est igitur necessaria corporis & sanguinis Christi externa acceptio, manducatio, bibitio ad foedus & testamentum novum in Christi corpore & sanguine sancitendum.

Quibus ita explicatis, omnia Caluini cavilla facile retundentur. Clamat *stultè superstitiosos esse qui verba Christi mordicus arripiunt*. Alibi eos vocat *syllabarum aucupes*. Denique in syllabarum contextu *superstitiosè herere* qui ordinem sacri textus observant. Quibus vocibus nihil non impudentius tantum, sed nec magis impium dici potuit. Eisdem quippe vocibus omnes armantur haeretici, ut divinae Scripturae verbis conuicti, clamet *stultè superstitiosos esse fideles, & syllabarum aucupes, qui Scripturae verba mordicus arripiunt*. Armatur Arius, ut si verbis illis, *Verbum caro factum est*, prematur, respòdeat, *stultè superstitiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verba Evangelistae mordicus arripiunt*. Armatur Pelagius, ut si quis virgeat, *Gratia salvati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est*, respòdeat impius, *stultè superstitiosos esse, & syllabarum aucupes*.

Q 3

1.

2.

Heb. 9.

3.

Scriptura
contemptum
docet Cal-
vinus In-
stit. lib. 4.
cap. 17.
num. 23. &
lib. 3. cap.
3. num. 9.

Ioan. 1.

Ephes. 2.

Rom. 1.

qui verba Pauli mordicus arripiunt. Armatur Manichæus, ut si quis ei objiciat Apostoli verbum de filio Dei, qui factus est ex femine David secundum carnem, authore Caluino citò se expediat dicens, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verbum Apostoli mordicus arripiunt. Armantur denique omnes in vniuersum hæretici, ut quoties luculento & aperto Dei verbo premuntur, vrgentur, refutantur, hoc vnum cum Caluino perfricta fronte respondeant, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui Dei verbum mordicus arripiunt. Hic est videlicet honor, hæc reuerentia quam divinis Scripturis deferunt hæretici, quas solas omnem & vnicam esse veritatis normam obtendant, ut quum ipsorum placitis illæ reluctantur, pro stulta superstitione habendum sit, si earum verba mordicus arripiantur. Manifestè indicant non magnopere eos curare quid velit Scriptura, modo clypeum illis suppeditet ad tuendam obstinationem. Hæc Caluini hoc loco audacia, impietas, impudentia. Nos verò verbis Christi mordicus adharebimus, & adharendum esse in Ecclesia Catholica didicimus, nec vlla Caluini insolentia ab hac sapientia & pietate piorum animos poterit auellere. Non stultè supersticiosus sed sapienter pius ac fidelis est, qui ita mordicus diuinæ Scripturæ verba arripit, ut nulla hæreticorum vel astutia vel nequitia ab illis se diuelli, id est, à luce ad tenebras (*Lucerna enim pedibus meis verbum tuum*) à veritate ad mendaciū (*qui enim ex propriis loquitur, mendaciam loquitur*) à verbo vitæ ad hominum commenta (*verba enim vitæ æterna Christus habet*) quid nisi commenta hominum hæreticorum glossæ sunt? abduci se pariat. Scilicet non debes Christi verba mordicus arripere. Et quare? ut Caluini verbis mordicus adhareas. Hæc est execrabilis hoc loco huius hominis impietas.

Psal. 118.

Ioan. 8.

Ioan. 6.

Sed aliquid fortè graue & cōsideratione dignum est, quod à tanta impietate Caluinum liberet, & quod eū mouere potuit, ut Christi verba mordicus arripienda non esse iudicaret. Audiamus quid dicat. *Quamuis* (inquit) *crepent, hæc Spiritus Sancti expositio reijci nõ potest quòd calix vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine*. Vide iterum maiorem aut certè non inferiorem hominis impudentiam. Vocat Spiritus Sanctus expositionem, quæ non Spiritus Sancti, sed ipsius Caluini est. Spiritus Sanctus apud Lucã & Paulum dicens, *Hic calix est nouum testamentum in sanguine meo*, non exponit quod apud Matthæum & Marcum Christus dixit, tenens in manu calicem, *Hic est sanguis noui testamenti*. Nec Paulus nec

Lucas

Caluini
extrema
impuden-
tia.

Lucas aliorum Euangelistarum verba exponunt, quando hæc scripserunt, sed dictante Spiritu Sancto Christi verba plenius, & in alium finem expresserunt. Matthæus & Marcus simpliciter verba Christi ponunt, quibus quid daret significabat, nempe corpus & sanguinem suum. Lucas & Paulus illa Christi verba ponunt, quibus significabat, in quem finem corpus & sanguinem dedit, nempe ad sancendum nouum fœdus ac testamentum cum nouo populo, vt iam explicatum est, & vt ipse Caluinus agnoscit. Nec Lucas nec Paulus causam narrat, cur calix vocetur sanguis, sed cur vocetur ab aliis Euangelistis *sanguis noui testamenti*. Nempe quia in illo sanguine esset nouum testamentum; in illo, inquã, accepto & hausto. Nulla igitur in verbis Lucæ ac Pauli verborum Matthæi ac Marci expositio est quoad nuncupationem sanguinis, sed bene quædam ampliatio, qua quorundam Christus sanguinem suum dedit, Christum dixisse plenius commemorant, itémque quædam expositio cur Sanguis noui testamenti vocatus à Christo fuerit. Illam ergo expositionem non iam Spiritus Sancti sed nefarii Caluini penitus reuicimus, qua dicitur, *quod calix vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine*. Nam ideo calix vocatur sanguis Christi, quia verè in calice est sanguis Christi. Ideo autem vocatur *calix nouum testamentum in sanguine*, quia in calice non solum ipse Christi sanguis est, sed etiam est per modum sanguinis fœderalis seu testamentarij, id est, in eum finem datus, vt sit sanguis fœderis noui testamēt, acceptus & haustus, sicut sanguis, quo Moyses totum populum asperxit, fuit fœdus & testamentum Dei cum veteri populo. Non ergo hic posterior sermo prioris illius sermonis, ratione vocabuli *sanguinis*, vel causa vel expositio est, sed *αιτιολογια* est, & ratio reddita in quem finem sanguis datur, quem prior sermo datum esse affirmat, & quare *noui testamenti sanguis* vocatus est. Ergo verbis Christi mordicus in hæredum est, tam iis quæ Matthæus & Marcus, quàm iis quæ Lucas & Paulus scripserunt. Vtrobique, *simplicibus Christi verbis habenda est fides*, quod nos contendere non oportere ait Caluinus. Et cur, obsecro? *Christus* (inquit) ipse est idoneus sui sermonis interpret. Optimè. At ille, *palàm ostendit, non alia ratione se panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem suum, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, vt sacrificio semel oblato spiritualiter nunc epulemur*. Atqui hæc interpretatio non Christi sed Caluini est. Obseruandum diligenter, hæreticos istos, & Caluinum maxime, *Hareticorum impastura.*

Christi verba & Christi interpretationem vocare, quæ ipsorum verba & ipsorum interpretatio sunt, non Christi. Astuti serpentes Deum hoc dicere aiunt, quod ipsi dicunt, non Deus. Christus nec palàm nec omnino ostendit se non alia ratione panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem, nisi quia nobiscum fœdus pepigit, &c. Ostendit sanè Christus se ideo dedisse corpus & sanguinem suum, vt per illa nobiscum fœdus æternum pangeret. Ideo enim de calice expressè dixit (quod & de corpore quoque intelligi aliquo modo posse non negamus) *Hic est nouum testamentum in meo sanguine*. Sed nec ostendit se panem vocasse corpus suum, quod Caluini mendacium est (non enim dixit, *Hic panis est corpus meum*, sed dixit, *Hoc est corpus meum*;) nec in specie panis ostendens corpus suum, & in calice demonstrans sanguinem suum, dixit, *Hoc non alia ratione est corpus & sanguis meus, nisi quia hoc est nouum testamentum meum in illis*; sed iuxta Matthæum & Marcum designauit, adesse & sisti illic corpus & sanguinem suum; iuxta Lucam & Paulum palàm ostendit, sanguinem sic adesse & sic sisti, vt in illo sit nouum testamentum, id est vt per illum & illius sumptione nouum iniretur fœdus accostamentum. Ideo enim adiecit, *Accipite, comedite, bibite*. Non adiecit, *Istis immolatis in cruce, spiritualiter epulemini*. Hoc Caluini extraneum commentum est, cui claudenda sunt aures Christianorum. Christi, inquam, verba attendere debemus, qui sui sermonis idoneus interpres est, non Caluini commentum: quod ille statim absurdissimo paradoxo cõfirmat, quum ait: *Quia fœdus hoc non nisi spirituali corporis manducatione & sanguinis portione sancitur*. Sancitur quippe hoc fœdus, vt iam ostendimus, reali manducatione, de qua Christus dixit, *Accipite, & manducate*: item reali portione, de qua Christus dixit, *Accipite, & bibite ex hoc omnes*. *Hic est enim calix*, &c. vt suprâ satis explicatum dedimus. Ita impius Caluinus stultè supersticiosos vocans qui Christi verba mordicus arripiunt, & iterum dicens, *Non esse cur simplicibus Christi verbis fidem habendam esse contendamus*, manifestè, perspicuè, clarissimè, à simplicibus Christi verbis, ad suam astutam & mendacem glossam Lectorem abducit; Christi verba peruerit, sensum cortumpit; & ad suum impium commentum orbem obtrudendum, Christi interpretationem ac nomen mutatur. Christi denique interpretationem & sensum nõ in Christi verbis, *Accipite, comedite, bibite*, sed in sui cerebri figmento, *Spiritualiter epulamini*, ponit. Hæc eius impietas,

Caluini
mendacia.

Caluini pa
radoxum
absurdum.

anda
penè
refac

EX

F

H

frin

Dein

cer.

qua

esse

uati

disti

uis

subs

uat

ered

Chr

men

cepi

pera

ccer

riur

tur.

D.L

que

uiu

liar

go

non

cui

uerj

se n

etia

Qu

anda

audacia, impudentia maior & execrabilior est, quàm ut ullis penè verbis explicari queat, vnde & ad eam simpliciter patefaciendam paulò pluribus verbis vti necesse fuit.

EXPOSITIONIS CALVINIANÆ
super hæc Christi verba, *Accipite, & comedite,*
Hoc est corpus meum, refutatio.

His nunc ita expositis & constitutis, totam hoc loco Scripturæ huius Evangelicæ depravationem à Caluino excogitatam breuiter refutabimus. Ne (inquit) *sim nimium prolixus, tantum breuiter perstringam, qualis sit & quid in se contineat Domini institutio. Deinde quis sit eius usus, quatenus ex Euangelistis colligere liceat. Atque hoc primum occurrit, Christum Cœnam instituere, quam inter se communicent discipuli. Vnde sequitur diabolicum esse inuentum, quod se vnus homo à reliquo cœtu separans, priuatim Cœnam peragit. Quid enim minus consentaneum, quàm distribui inter omnes panem, & seorsim ab vno vorari? Quamuis ergo iactent Papistæ se in suis Missis Cœna Dominica habere substantiam, ex re ipsa tamen constat, quotquot celebrant priuatas Missas, totidem à Diabolo ad obruendam Christi Cœnam erecta esse trophæa. Hæc ille impostor impius & blasphemus. Christus quippe nõ hinc Cœnam instituit, sed partim Sacramentum, partim etiam Sacrificium. Cœnantibus Apostolis accepit quidem Iesus panem, & c. nõ quia Cœnam tunc aliquam peragebat, sed quia finita Cœna Paschali, & immediate post cœnam familiarem atque communem, nouum hoc mysterium aggressus est. Hoc ipsemet Caluinus hoc in loco fatetur. Finita (inquit) Cœna sacrum panem & vinum gustarunt, & D. Lucas apertè scribit quod calicem accepit postquã cœnauit, quod idem de pane Christum fecisse mysterij plenitudo cõuincit, & ipse Caluinus agnoscit. Quod de calice (inquit) peculiariter narrat Lucas, ego ad panem quoque extendo. Non ergo in hoc mysterio cœnauit aut Cœnã instituit Christus, sed nouæ legis Sacramentum & noui testamenti Sacrificium docuit. De Sacramento ipse Caluinus fatetur. Hoc sine controversia statui debet, abolicis figuris legalibus, proditum hic fuisse nouum à Christo Sacramentum. Sacrificium hinc à Christo etiam institui, illa verba verbis sacramentalibus adiecta, Quod pro vobis datur, & Qui pro multis effundetur, manifestè*

Mendacium.

Missæ priuata frustra impugmata.

Sacramentum & Sacrificium à Christo institutum, non Cœna.

Q 5

docent. Ostendunt enim hæc verba quòd per modum & sub
 conditione immolari corporis in vna specie, atque item sub
 conditione effusi sanguinis in altera specie, Christus in hoc
 Sacramento existat: nec magis obstat immolatio incruenta
 & mystica, quo minus sit immolatio vera, quàm obstat exi-
 dentia sacramentalis & mystica quo minus eadem sit realis
 & vera. Vnde non mentitur (ait August. Epist. 23.) qui interro-
 gatus responderit Christum in hoc Sacramento immolari. Im-
 molatur quippe in Sacramento. Hæc ille, & alibi: Sacrificij il-
 lius in cruce sacramentum, quotidianum voluit esse sacrificium.
 Nempe quod quotidie Ecclesia sacrificat. Vnde & D. Chry-
 sost. Hoc sacrificium est exemplar illius. Id ipsum enim semper
 offerimus. Huc, si opus foret, a uocari tota Antiquitas po-
 test. Christum enim in Cœna sacrificasse vno ore docent.
 Hieronym. in quæstionibus Hebraicis super Genesin. Leo
 sermo. 7. de Pass. Domini. Basilus in Psal. 109. August. præ-
 ter loca citata frequentissimè; in Psal. 33. conc. 1. & Psal. 109.
 in orat. contra Iudæos, cap. 9. de Ciuitate Dei libr. 17. cap. 4
 17. 20. & lib. 6. cap. 22. & lib. 18. cap. 35. contra aduersar. Lo-
 gis & Prophet. lib. 1. cap. 18. Epiphan. har. 55. Ambros. de Sa-
 crament. lib. 4. cap. 3. Chrysostr. homil. de prodicione Iudæ
 & in Psal. 95. Theoph. & Uerum. in epist. ad Hebræos cap. 10.
 Irenæus lib. 4. cap. 32. Impie igitur & profanè Calvinus; qui
 Sacramenti & Sacrificij ratione neglecta, Cœnam hinc à Chri-
 sto institui ait, vt contra priuatas Missas declamaret. Quate-
 nus ergo sacrificium hinc peragitur, vnus homo ad rem tan-
 tam initiatus, & à reliquo cœli nō seipsum separans, vt cau-
 lator Calvinus loquitur, sed per impositionem manuum ab
 Ecclesia Dei segregatus, priuatum peragit. Quatenus Sacra-
 mentum est, siue ab vno, siue à pluribus percipitur. Et est in
 Missa Catholica Dominica Cœna substantia, quia corpus
 & sanguis Domini, prout ipse instituit, in ea verè ac realiter
 accipiuntur; & illud quidem manducatur; hinc bibitur. Calui-
 nus ad obruendam Christi Cœnam sua ficticia metonymia,
 & Christi corpore ac sanguine tam procul à Cœna quàm
 cœlum à terra est eliminatis, nec nisi pane & vino in Cœna
 sua relictis, nobilissimum diabolo crexit trophæum. Pergit
 Calvinus.

Menda-
 rium.

Isdem verbis docemur (Accipite, & comedite) qualis in Cœ-
 na oblatio à Christo tradita fuerit. Iubet suos accipere. Ipse igitur
 igitur solus qui offert. Quod ergo Papistæ se in Cœna off. rre. sm-
 gunt, à contrario authore profectum est. Et certè mira est ista
 anast

anastrophe, ut mortalis homo, dum Christi corpus accipere iubetur, sibi eius offerendi partes arripiat: atque ita sacerdos à seipso creatus, Deo filium suum immet. Non disputo in presentia quam multis sacrilegijs scateat fictitia eorum oblatio. Mibi probare sufficit aded nihil habere Christi institutioni affine, ut directe potius repugnet. Hæc ille. Magnus impostor Calvinus turpiter ac nefarie incauto lectori imponit. Ait Christum in illis verbis, *Accipite, & comedite*, docere qualis ab illo oblatio tradita fuerit. Mentitur. Illa verba ad Christi oblationem nihil pertinent, sed ad usum rei oblatae. Christi oblatio in cœna Deo patri facta, in benedictione, gratiarum actione, & symbolorum consecratione, quum diceret, *Hoc est corpus meum*, Hic est sanguis meus, tota consistit. Alia verba, *Accipite, & comedite*, de rei benedicta, consecrata, oblata sumptione & usu loquuntur. Hæc vna est Caluini impostura mendax. Sequitur alia. *Iubet* (inquit) *suos accipere: ergo ille solus offert*, moxque hoc enthymemate confusus declamat contra Papistas quod *accipere iussi, offerendi sibi partes arripiant*. Sanè fungos ac stipites fore qui hæc sua legèrent, arbitratus videtur. Quis enim non statim aduertit impudentis hominis crassum delirium? Quis non videt Christum Apostolis suis non hoc solum dixisse, *Accipite, & comedite*, sed postea adiecisse, *Hoc facite in meam commemorationem*? nec sacerdotes Christi ideo offerre quia iubentur accipere, sed ideo offerre quia iubentur *facere* quod Christus fecit? Tota ergo corrui stolidi Caluini cauillatio. In verbo Christi, *Hoc facite*, non in verbo Christi, *Accipite, & comedite*, offerendi potestas fundatur, quã Apostoli à Christo, sacerdotes ab Apostolis acceperunt. Ad hæc verba, & super hæc verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, nihil profus Calvinus in harmonia suã commentario scribit. Hæc verba penitus intacta prætermittit, dissimulat, tacet: quæ eius altera nequitia & astutia est, ut circumueniat in errore. Christus igitur in vltima cœna solus quidem obtulit & immolauit corpus suum & sanguinem; sed iubens Apostolos facere quod ille fecerat, iussit offerre sicut ille obtulit; nec hoc institutioni Christi repugnat, sed ex ea necessariò consequitur. Sacerdos itaque (ait S. Dionysius Areopagita, D. Pauli discipulus) *hanc rem admirabilem ac stupendam facturum excusat se ad Christum primò decenter exclamans, Tu dixisti, Hoc facite in meam commemorationem*. Postea verò τὰ δῶα τῆς, diuina perficit & consecrat. Et iterum: ἐπιψηφῆ τὰ δῶα τῆς, consecrat diuinissima. Facit igitur sacer

Oblatio
Christi
quibus in
verbu con-
stabat.

Christi
verba, Hoc
facite, si-
lentio in-
uoluit Cal-
uinum.

Ecclesiast.
Hier. par.
3. cap. 3.

In homil.
de prodit.
Iuda.

cerdos quod Christus fecit; non à seipso sacerdos creatus, ut calumniatur iste Satan, sed sacerdotio in Ecclesia Dei per impositionem manuum presbyterij legitimè initiatus, idque in persona non sua sed Christi. Vnde D. Chrysostr. Non homo est qui proposita in mensa Domini corpus Christi facit & sanguinem, sed ille qui crucifixus est. Sacerdotis ore verba proferruntur, sed eius virtute consecrantur & gratia. Tota antiquitas huc aduocari posset. Sed contra vnius Caluini dementiam sufficiunt hi duo antiquissimi Patres.

Menda-
cium.

Iam ad illa verba, Hoc est corpus meum, quæ & quanta cauilletur Caluinus, expendamus. Quod his verbis panem consecratum fuisse dicunt, ut fieret carnis Christi symbolum, non improbo, modo rectè hoc nomen ac dexterè sumatur. Panem ergo, qui alendo corpori destinatus erat, elegit ac sanctificat Christus in alium usum, ut spiritalis cibus esse incipiat. Atque hac est conuersio cuius mentio fit apud vetustos Ecclesie scriptores. Vtimum quod ait nos dicere panem consecrari ut fiat carnis Christi symbolum, mētitur, ac fallit. Non enim ut fiat carnis Christi symbolum, sed ut fiat ipsa Christi caro, consecrari panem Catholici affirmant. Nos retinemus verba Christi, non verba Caluini. Christus non dixit, Hoc est symbolum corporis mei, sed dixit, Hoc est corpus meum, & ut omne symbolum, signum, figura excluderetur, adiecit, Quod pro vobis datur. Hoc symbolo corporis Christi aptari non potest. Deinde verum quidem est hunc panem à Christo sanctificari in alium

Conuersio
quali iux-
ta veterem
Ecclesiam.
De ijs qui
initiantur
mysterijs
cap. 9.

usum, ut spiritalis cibus esse incipiat: quia incipit esse ipsum corpus Christi, qui spiritalis cibus est, & illa est conuersio cuius mentio fit apud vetustos Ecclesie scriptores. Sic D. Ambrosius. Probenius non hoc esse quod natura formauit, sed quod benedictio consecrauit, maioremque esse vim benedictionis quam natura, quia benedictione etiam ipsa natura mutatur. Et post multa huiusmodi mutationum exempla è Scripturis prolata, concludit. Sermo ergo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea qua sunt, mutare in id quod non erat. Non enim minus est nouas rebus dare quam mutare naturas.

De Sacr.
lib. 4. c. 4.

Rursum alio in loco. Vbi accesserit consecratio, de pane fit corpus Christi. Et paulò post: Non erat corpus Christi ante consecrationem: sed post consecrationem dico tibi quod iam est corpus Christi. Sermo enim Christi creaturam omnem mutare consecrauit, & mutat, quando vult, instituta natura. Et post multa prolata exempla, concludit. Ergo didicisti quod ex pane fiat corpus Christi, & quod vinum & aqua in calicem mittitur, sed fit san-

quis consecratione verbi caelestis. Et rursus cap. seq. *Antequam* consecratur, panis est: ubi autem verba Christi accesserint, corpus est Christi. Et ante verba Christi, calix est vini & aqua plebem redemit. Sic alij Patres. Origenes vetustissimus. *Oblatos panes edimus corpus iam per precationem factos sanctum quoddam, & sanctificans.* Greg. Nyss. *Dei verbo sanctificatum panem in Dei verbi corpus credimus immutari.* Eusebius Emislenus. *Quanta vis diuine benedictionis, ut in Christi substantiam terrena elementa commutentur!* Cyprianus. *Panis non effugit sed natura mutatus, omnipotentia verbi Dei factus est caro.* Irenæus. *Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi.* Chrysostomus. *Hoc verbum (Hoc est corpus meum) res propositas in mensa Domini transmutat. Et eius imitator Theophylactus scribit, ineffabili operatione ista transformari, μεταποιῶνται.* In Matth. cap. 26. & alibi, *transselementari, μετασφραγιζοῦνται.* Cyrillus Alexandrinus. *Condescendens Deus nostra fragilitati in-fuit oblati elementis vim vitæ, conuertens ea in veritatē propria carnis & sanguinis.* Vititur autem Damascenus in hac conuersione describenda verbo *μεταμορφωθῆναι*, transferri. Et Eusebius loco citato scribit, *creaturas panis & vini nutu potentia in corporis Dominici transire naturam.* Et iterum. *Inuisibilis sacerdos (Christus) visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate conuertit.* Hac est ergo elementorum panis & vini conuersio, transmutatio, & vt tandem significantius Ecclesia Latina loqui voluit, *transsubstantiatio, cuius (vt Calvinus hic dicit) apud verustos Ecclesie scriptores fit mentio: non qualem ille nobis mox in sequentibus verbis comminiscetur. Sic enim prosequitur.*

Sed tenendum est interea non consecrari panem susurro & flatu, sed clara fidei doctrina. Et sanè magica incantatio est quum ad mortuum elementum dirigitur consecratio: quia panis non sibi, sed nobis symbolum corporis Christi efficitur. Attende hominis blasphemiam in totam Christi, tum actionem tum institutionem. Negat panem consecrari verbo Christi, quod homo impius susurrum & flatum vocat. Addit maiori impietate magicam incantationem esse, quum ad panem vel vinum dirigitur consecratio. Ergo magicam incantationem docuit nos Paulus quum ita scriberet: Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Ergo magicam incantationem exercuit Christus, quum in multi-

Cap. 3.

Contra Celsum lib. 8.

In sermon. catechet.

Homil. 5. de Pasche.

Sermo. de cæna Domini.

In homi. de prod. iuda.

In Marc. 14.

Epist. ad Calosyr.

De ortho-doxa fide lib. 4. c. 14.

Homil. 5. de Pasche.

Blasphemia.

I. Cor. 10. Consecratio elementorum probatur.

plica

Luc. 9. plicatione panum & piscium, *ipsis benedixit*, ait Lucas & Mar-
 Marc. 6. cus, & ad ipsas creaturas suam benedictionem direxit? Ergo
 & 8. & in hoc Sacramento quum accipiens panem in manus bene-

Marc. 14. dixit, utique acceptum panem (ait enim Marcus, *Accipit pa-*
nem & benedixit & fregit) incantatione magica usus est Chris-
 tus? Ergo tot vetusti Patres incantationem magicam ab Ec-

clesia exerceri docuerunt, quando ad ipsa hæc elementa pa-
 nem & vinum consecrationem dirigi manifestè testati sunt?

Locis su- Origines, *panes per precationem fieri corpus*, scribens, quid
 præ cita- nisi super ipsos panes consecrationem fieri docet? *Dei verba*
 ri. *sanctificari panem*, ait Nyssenus. *Mixtus calix & fractus panis*
 Apol. 2. *percipit verbum Dei*, ait Irenæus. *Oblatis elementis vim vita*
influit Christus, ait Cyrillus. Docent hæc testimonia ad ipsa

Sermo de elementa dirigi consecrationem. Quare Iustinus Martyr vo-
 cæna Do- *cat panem doxipionibus*, quasi dicas *eucharistizatum*, seu su-
 mini. per quo Eucharistia aut gratiarum actio peracta sit. Cypria-

Epist. 59. nus scripsit *calicem benedictione sacramentum*: Augustinus, *bene-*
 quæst. 5. *dici & sanctificari id quod est in mensa Domini*. Et iterum alio

De Trini. in loco: *panem ex fructibus terre acceptum prece mystica con-*
 lib. 3. c. 4. *secrari*. Sed hoc totum impio Caluino incantatio magica est.

Christus, Paulus, Patres omnes citati vni Caluino magiam
 exercent, si ad elementa ipsa panis & vini aliquam consecra-

tionem dirigunt. Sed ut rumpatur Calvinus cum suis, ad ipsa
 elementa panem & vinum verba consecrationis dirigi, ipsa

consecrati, benedicti, ideoque in aliam planè naturam con-
 uerti & immutari, docuit nos diuina Scriptura, docuerunt

vetustissimi Patres.

Addit tamen insulsam ratiunculam Calvinus, ne ira intel-
 ligi debeat. *Quia* (inquit) *panis non sibi, sed nobis, symbolum*

corporis efficitur. Sanè non sibi, sed nobis ipsum Christi cor-
 pus efficitur, ut Christus loquebatur, & post eum tot alij ve-

tusti Ecclesiæ scriptores citati: non symbolum corporis, ut
 Calvinus ex suo cerebro mentitur. Quòd non ipsis elementis

sed nobis mutatio fiat, quis ambigit? Sed quæ nobis mutat-
 tur, nonne verè mutantur? Quando panis efficitur corpus

Christi, vel, ut Calvinus vult, symbolum corporis Christi,
 tamèsi non sibi, sed nobis id efficiatur, nonne tamen verè ef-
 ficatur? Aqua vinum facta in nuptiis, non ipsi aqua, sed con-

iuuis præsentibus vinum facta est: sed an propterea verum vi-
 num illa aqua facta non est? An in verum vinum illa aqua
 conuersa non est? Hominis stupiditatem quis non videt? Et
 tamen placent miseris Calvinicis huiusmodi argumenta. Vi-
 deamus cætera.

Insulsa
 Caluini
 ratiun-
 cula.

In summa, nisi aliud est consecratio quàm solemne testimonium quo nobis terrestre & corruptibile signum Dominus in spiritualem usum destinatur: quod fieri non potest, nisi clarè ad fidem edificandam resonent eius mandatum & promissio. Unde *Calvinus* rursus patet obscuro murmure & flatu apud Papistas impiè profanari mysterium. Quid sit elementorū panis & vini consecratio, iam ex vetustis Ecclesiae scriptoribus audiimus. *Calvini* commentum tota vetustas ignoravit. Eam itaque, ut profanam vocum novitatem, iuxta Apostoli præceptum de-
 uitamus, imò & averſamur atque execramur, *in ipſa* quo verbo Apostolus usus est. De solemni testimonio nihil Euangelium loquitur, nec Paulus memorat, quando huius mysterij institutio narrator. Nec terrestre signum in spiritualem usum Dominus destinatur, ut *Calvinus* loquitur; sed terrestres naturas in spiritualem substantiam Dominus convertit, ut tot Patres citati uno ore contestantur. Ad fidem edificandam nullum hic sonat mandatum, nulla promissio; sed ad carnem Christi comedendam, & ad mortem Domini commemorandam, sonat hic mandatum Christi, *Accipite, & comedite, hoc est corpus meum: Hoc facite in meam commemorationem.* Hic duplex mandatū est, sed fidei edificandae nullum; tamen qui verumque hoc mandatū præstat, fidem suam egregiè exercet atque edificat. Sed hæc fidei edificatio (ut & alij huius divini Sacramenti fructus) ex manducatione corporis Domini & mortis eius cōmemoratione consequitur, non est ipsa manducatio aut mortis Domini cōmemoratio. Promissio hic est amplissima, *Quod pro vobis datur, Qui pro vobis effunditur.* Sed hæc promissio ex se, & quatenus talis, non ad fidem edificandam, sed ad salutem & remissionem peccatorū, aliaq; gratiæ beneficia consequenda pertinet. Ita non apud Papistas verbo Evangelico inhærentes, sed apud impios Calvinistas sua novella & extranea verba obtrudentes, impiè profanatur mysterium.

Eiusdem impietatis est quod sequitur. *Quòd si consecrat* *Calvinus?* panem Christus, dum nobis testatur corpus suum esse, non imaginanda est substantia mutatio, sed tenenda est solū usus novitas. Iam enim ex vi verborum Christi, & doctissimorum Patrum sensu atque consensu ostensum est, dum Christus patrem consecravit, eius substantiam immutasse, de usus novitate nihil dixisse. *Hoc est corpus meum.* Verbo substantiali utitur Christus. Verbo novi usus non utitur. Verbū igitur Christi tenendum est, non verbum *Calvini.* Usus novitas, quam suppo-

Commenta
Calviniana.

1. Tim. 6.

Caluini
Achilleso

Menda-
cium.

supponit Calvinus, est vera nouitas, quam nulla cognouit antiquitas. Non ergo tenenda vsus nouitas cum nouis huius seculi magistris: sed tenenda substantia corporis Christi, quam Christus discrete affirmavit, & tota cognouit antiquitas. Sed nunc pressius disputabit Calvinus, & Achillem suum proferet, ut Christi verba ad metonymiæ tropum necessario con-
torqueat.

Pronunziat Christus, panem esse corpus suum. De Sacramento habetur sermo, fateri verò necesse est Sacramentum visibili signo constare, cui res signata coniuncta est, qua est eius veritas. Iam & hoc satis tritum esse debet, rei signata nomen ad signum transferri. Quare nemo in Scriptura mediocriter versatus negabit, quin sacramentalis locutio metonymicè sumenda sit. Omitto generales tropos qui passim occurrunt in Scriptura. Hoc tantum dico, quoties externum signum dicitur id esse quod figurat, omnium consensu metonymicè locum dari. Baptismus si vocetur lauacrum regenerationis; si petra, unde aqua patribus in deserto fluxit, vocetur Christus; si columba, vocetur Spiritus sanctus: nullus controuersiam mouebit quin signis tribuatur nomen rerum quas figurant. Qui sit ergo ut quod Sacramentis omnibus commune est, ad cœnam aptari non sustineant quos tenet reuerentia verborum Domini? Simplex & literalis sensus eos delictat. Cur ergo in omnibus Sacramentis non valebit eadem regula? Certè nisi petram substantialiter fuisse Christum concedant, putida est, qua nos grauant, calumnia. Si panem exprimus vocari corpus quia sit symbolum corporis, labefactari ob-
tendunt totam Scriptura doctrinam. Neque enim hanc loquendi regulam nuper fabricauimus, sed ex veterum auctoritate ab Augustino traditam omnes amplexi sunt, signis improprie rerum spiritualium nomina ascribi: atque ita debere exponi omnes Scriptura locos ubi de Sacramentis sit mentio. Quorsum ergo attinet dum axioma sumimus passim receptum, quasi in noua & insolita magnos clamores mouere? Caterum clament, si libuerit, praefracti homines; hoc apud sanos & modestos valebit, in his Christi verbis sacramentalem esse loquendi formam. Unde sequitur, panem, quia symbolum est corporis Christi, vocari corpus. Hæc hæcenus Calvinus. De hac explicatione gloriatur frequenter veluti de muro aheneo & clypeo fortitudinis contra omnes suæ sententiæ aduersantes, aut proprietatem verborum Christi tenere volentes. Sed explicatio vana ac fallax est, à qua ipse Calvinus recedit.

Primum à luculento mendacio orditur. Pronunciare Christum

stum ait *panem esse corpus suum*. Atqui non dicit Christus, *Caluini*
 Hic panis est corpus meum: sed dicit, *Hoc est corpus meum*: mendacit̃
 & ita dicit vt relatiuum *hoc* nec in Latino nec in Græco tex- *conuincitur.*
 tu cum pane quadrare possit, cum diuersi generis pronomen
 sit, nec nisi cum corpore conueniat. Sumit ergo sibi Calui-
 nus quod nemo illi Catholicus dabit, ideoque imprimis pro-
 bare debuerat.

Iam de Sacramento haberi sermonem nõ negamus; tamen si
 alij Calvinistæ in hac materia Eucharistica omnem Sacra-
 menti sermonem propter vocabuli ambiguitatem penitus
 aboleri & prætermitti debere censeant: quod multis ratio-
 nibus probare contendit Clebitius Calvinista in Victoria ve-
 ritatis & ruina Papatus Saxonici. *Sacramentum quoque visi-*
bili signo constare, cui res signata coniuncta est, quæ est eius ve-
ritas, loquendo de Sacramentis nouæ legis, quale istud im-
 primis est, libenter etiam concedimus, quia Sacramenta no-
 stra non sunt signa inania, sed efficacia. Alioqui hanc Caluini
 regulam vt generaliter veram meritò alij Zvingliani reij-
 ciunt, quum nec Agnus Paschalis, qui Christum repræsenta-
 bat, & liberationem filiorum Israel ex Ægypto, cum illis re-
 bus signatis vlllo modo coniuncta esset, quando res altera nec
 dum venerat, altera præterierat; nec serpens ille æneus qui
 Christum figurabat, Christum cõiunctum habebat; nec tam
 multa veteris populi sacrificia ac Sacramenta cum rebus quas
 significabant, (quando *umbra futurorum erant*) vllam cõiun-
 ctionem habebant. Regula igitur illa Caluini quam ait *fa-*
teri necesse esse, non est generaliter vera. Sed in Sacramentis
 noui populi veram esse (vnde contra aliam Caluini hæresim
 obiter obseruamus manifestum esse Sacramentorum veteris
 ac nouæ legis discrimen) agnoscimus.

Sed hæc ipsa regula Caluini, meronymiam & locutionem
 figuratiuam, quam statuit Caluinus, vel maximè refutabit.
 Si enim Eucharistia tale Sacramentum ac visibile signum est,
 cui res signata coniuncta est, res autem signata iuxta Calui-
 num est *ipsum corpus Domini* (ait enim panem vocari corpus
 quia symbolum corporis est) consequetur necessariò ipsum
 corpus Domini cum pane tanquam rem signatam cum suo
 signo adesse, quæ sententiã Lutheravorũ est, quam ipse Cal-
 uinus reprobat, & in sequentibus refutare conatur. Rursum
 facessere debet, *efficacia, virtus, aut vita de corpore Christi in*
celo nobis deriuata, iuxta propriam Caluini sententiam; &
 ipsissimum Christi corpus præsens in hoc Sacramento sisti

Caluini
regula me
ronymiam
Caluini
potenter
refutat.

1.

2.

R

debet. Est enim panis symbolū corporis (ait Calvinus) & signum cum re signata coniungi debet. Non est symbolū aut signum efficaciz corporis Christi, aut virtutis alicuius ex eo derivanda, sed ipsius corporis. Iuxta Calvinum Christus dicens, *Hoc est corpus meum*, hoc dixisse censendus est, *Hic panis est symbolum corporis mei*: & signum cum re signata debet esse coniunctum. Adest ergo ipsum Christi corpus cum pane: ipsum, inquam, veracissimum Christi corpus, quod pro nobis datum est. Sanè efficacia aliqua aut virtus corporis pro nobis data non est, sed ipsummet Christi corpus.

3.

Deinde si res signata cum suo signo, corpus Christi cum pane, infallibiliter cōiunctum est, falsum id totum erit, quod tum alibi semper, tum hoc ipso in loco in sequentibus tanquam propriæ suæ sententiæ punctum & cardinem lectori inculcat. *Sed hic* (inquit) *tria observare operæ precium est. Ne perperam res spiritualis cum signo misceatur: deinde ne quaeratur in terra Christus, vel sub terrenis elementis: tertio ne fingatur alia manducatio quàm quæ arcana Spiritus virtute Christi vitam nobis inspirat, quod ipsum non nisi sola fide consequimur.* Tota, inquam, hæc triplex observatio ex hac vna Caluini regula penitus concidit. Nam si in hoc Sacramento panis est signum corporis Christi, & signum debet esse cum re signata coniunctum, panis cum Christi corpore, quomodo fieri potest, quin res spiritualis (Christi corpus) cum signo, qui panis est, non misceatur, id est, non cōiungatur arctissime? Rursum, quomodo fieri potest, quin quaerendus sit in terra Christus, & sub terreno panis elemento quaerendus, postquam panis iste in terra est, cui Christi corpus vt res signata suo signo coniuncta est? Tertio, quomodo vitari potest vera corporis Christi manducatio, quando panis ille manducatur cui tanquam signo suo res signata Christi corpus coniunctum est? Aut enim qui manducat hunc panem, Christi quoque corpus manducat cum ipso pane coniunctum, vt rem signatam cum suo signo; aut falsum erit, rem signatam in hoc Sacramento cum suo signo, corpus Christi, cum pane, iuxta regulam sacramentalem esse coniunctū. Hinc ergo sequetur omnia quæ contra Catholicam sententiam accumulare solet Calvinus: Christi corpus pluribus in locis simul esse sicut hic panis est: Christi corpus duplex esse, vnum in cælo visibile, alterum in terra invisibile, quod corporaliter adest, sicut panis adest. *Nam hoc fateri necesse est* (ait hic Calvinus) *Sacramentum visibili signi*

Caluini
Achilles
ex ipso
Caluino
refutatur.

contra

constare, cui res signata coniuncta est, quæ est eius veritas.

Porro hanc cõiunctionem arctissimam atque certissimam magis confirmant exempla è Scripturis à Caluino prolata. Baptismus sic est *lauacrum regenerationis*, vt qui baptismum rite suscipiunt, rem signatam cum signo coniunctam, spiritum regenerationis cum ablutione externa recipiant. Petra vnde aqua Patribus in deserto fluxit, sic fuit signum Christi, vt ab illo signo non abesset Christus: *Bibentes enim Patres de illa petra materiali, biberunt de consequente eos petra Christo*; id est, hauserunt auxilia gratiæ à filio Dei, qui eos comitabatur & adiuuabat in omnibus. Columba sic erat signum Spiritus Sancti cum te signata coniunctum, vt Ioannes videns columbam, *viderit Spiritum Sanctum descendentem super Christum*. Sic ergo, si hæc à Caluino prolata rei præsentis conformia & similia sunt, qui accipit hunc panem, accipit corpus Christi præsens: qui manducat hunc panem, manducat corpus Christi præsens: qui videt hunc panem, videt corpus Christi præsens: in signo quidem, sed non inani aut fallaci, verum huiusmodi cui res signata coniuncta est. Sic ergo Caluini regula, & quæ ad illam confirmandam è Scripturis exempla protulit, ad ipsum maximè Caluinum refutandum, eiusque propriam sententiam penitus subuertendam, imprimis faciunt.

Cæterum Caluinus (quod attendat qui eius imposturas tenere & cauere cupit) nunc hoc in loco, vt suã metonymiam & symbolicam locutionem probet, vtget Sacramenti rationem, & panem à Christo vocari corpus vult, quia symbolum corporis eius est, & signo sacramentali res signata coniungi debet, quæ sit eius veritas. Atqui idem Caluinus, quando hæc Christi verba nõ tractat, sed de re ipsa præsentis corporis Christi disputat, nullam prorsus agnoscit *signi & rei signata*, panis & corporis Christi, *veram coniunctionem*, sed habitualement quandam & analogicam tantum, vt tam verè nobis exhibeatur corpus Christi, quàm verè exhibetur signum eius, & tunc offeratur quando signum offertur, panis videlicet in Cœna; ipsi tamen signo, ipsi pani, non propius adiungatur corpus Christi, quàm cælum terræ adiueretur. Corpus enim Christi non iam cum pane vitem signatam cum signo, sed in cælo tantum esse; nec mediante pane, aut cum pane corpus Christi accipi, sed tantum modò mediante Spiritu Christi vt causa efficiente, & mediante fide nostra vt causa instrumentali, sine qua fide nulla rerum cum signis intercedit cõiunctio.

R 2

Caluini
exempla
metonymiæ Caluini refu-
tât.

Tit. 3.
1. Cor. 10.

Matth. 3.

Imposturas
Caluini-
na.

Caluini
vera sen-
sentia.

Ita ex vera Caluini sententia, panis, siue id quod Christus in Cœna porrexit, quòdque hodie in Sacramento accipitur, nulum planè signum est corporis Christi, nec ullam habet cum eo coniunctionem nisi imaginariam: & quando iuxta Caluinum percipitur corpus Christi, non id cum pane percipitur, aut per panis mādicationem, sed per solam fidem, quæ Christum in celo quærit; & per Spiritum Christi, qui non corpus suum sed vim quandam corporis viuificam ad nos traducit, idque aequè extra Sacramenti sumptionem quàm in illa aut cum illa. Ita in sensu Caluini vero, panis in Cœna nihil nisi inane spectrum relinquitur; & verba Christi, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*, prorsus euacuantur. Et hunc totum suum sensum in fine explicationis suæ in hunc locum aperit, quem hic propterea proponemus.

1. r. Post illa tria quæ obseruari voluit posita, & à nobis superius commemorata, quòd *res spiritualis non debet cum signis misceri*, quòd *Christus in terra querendus non est*, quòd *illa manducatio fingenda non est quàm qua arcana virtute Spiritus Christi vitam nobis inspirat, quam sola fide consequimur*.

Mox illa tria confirmat & explicat magis his verbis. Primum hoc modo. Primum (vt dixi) maneat inter signum & rem signatam distinctio, nisi velimus omnia pervertere. Neque enim vlla restabit Sacramenti vtilitas, nisi nos pro ruditate nostra capti à terreni elementi intuitu ad caeleste mysterium deducat. Proinde quisquis corpus Christi à pane non discernit & sanguinem à vino, nunquam intelliget quid velis Cœna vel quorsum his symbolis viuuntur fideles. Ad hoc primum quod attinet, discernere & distinguere ista omnino oportet, siue panem ipsum symbolum corporis ponas (vt vult iam cum Lutheranis Caluinus) siue solas species panis ac vini pro signo sacramentali agnoscas, vt nos Catholici credimus de quo mox plura dicemus. Non sunt autem ita discernenda, vt etiam sint separanda. Manere debet discretio, non aboleri coniunctio, quia *fateri necesse est Sacramentum visibile signo constare, cui res signata coniuncta est*. Quare si Sacramentum saluum esse volumus, sic signum à re signata discernemus, vt ea tamen non separemus ab inuicem, sed coniuncta relinquamus. Videamus nunc an quæ in Caluino sequuntur, hanc coniunctionem admittant. Sequatur (inquit) *deinde legitimus ille querendi Christi modus: hoc est, ne in terrenis nostris subsidant, sed sursum conscendant ad caelestem gloriam, in qua habitat*. Iam ergo iuxta Caluinum Sacramentum

Discernitur signum a re signata, non separatur.

men
Sac
celo
illa
euan
rin
cum
sed p
nem
vide
inque
tam
pra
Ecc
quo
celo
est.
natu
cum
per
sub
dep
tan
gen
ten
esse
est
sign
ster
stus
Ad
pro
(et
mu
lest
uet
in
vir
Ca
Ch
in
sig

mentum relinquendum est, signum negligendū est: Non in Sacramento, non in signo visibili, quod in terra video, sed in cælo, Christi corpus, rem signatam, querere debeo. Vbi ergo illa quam statuisti *signi cum re signata coniunctio*? Prorsus euauit. Nos verò Catholici in Sacramento Christum quærimus, tenemus, accipimus, manducamus, & signum visibile cum re signata possidemus, non panem cum corpore Christi, sed panis species cum corpore Christi. Atqui hanc cōiunctiōnem signi cum re signata, quam modò dixit *fateri necesse esse*, vide nunc vt in sequentibus magis dissoluat. *Neque enim*, Caluini inquit, *Christi corpus incorruptibilem vitam induit, vt naturam suam abijceret: vnde sequitur finitum esse. Iam verò supra cælos ascendit, ne qua nos in terris crassa imaginatio occupet.* Ecce, probare vult Christi corpus cum signo sacramentali, quod in terra est, coniungi non posse, quia corpus Christi in cælo est, finitum est, & certo in cælis loco comprehensum est. Ad rem quod attinet, scimus Christi corpus secundum naturalem existendi modum, in specie naturali ac visibili cum tota corporis sui dimensione, non nisi in cælo esse; supernaturali tamen & mystico modo existendi, iuxta totam substantiæ suæ rationem; quæ à qualitate ac quantitate non dependet, in Sacramento existere; de quo hîc latiùs disputandi locus non est. Id vnum hoc loco contra Caluinum vrgemus, si non nisi in cælo Christi corpus est, si in terra querendus non est, quare lectores suos prius delusit, dicēs, panem esse signum corporis, & Christi verba hoc sonare, *Hic panis est signum corporis mei, signum autem sacramentale cum re signata coniunctum esse*? Addit adhuc Caluius. *Et sanè si mysterium hoc cæleste est, nihil magis præposterum quàm Christum in terram deducere qui nos sursum potius ad se vocat.* Ad rem respondemus hoc mysterium planè cæleste esse, propter rem in hoc mysterio contentam planè cælestem (est enim panis verus qui de cælo descendit, & dat vitam mundo) propter fructum quoque huius mysterij planè cælestem ac diuinum: *Qui enim manducat hunc panem, viuet in æternum.* Denique propter cælestem & spiritualem rei in mysterio existentis modum: *Verba enim hæc spiritus & vita sunt, nec carnaliter, sed spiritualiter intelligenda.* Ad Caluinum verò quod attinet, cur nunc ait *præposterum esse Christum in terram deducere*, qui antea dixit panem (vtique in terra existentem) *signum esse visibile corporis Christi, signum autem cum re signata coniunctum esse debere, nisi quod*

Caluini
contradictio
ad
oculum
probatum.

Ioan. 6.

(vt dixi) impostor nequam lectori suo voluit illudere, & ad eum fallendum aliter loqui, aliter intelligere? Videamus quæ adhuc sequuntur. *Vltimum* (inquit) quod notandum esse admonui, est manducationis genus. Neque enim somniandum est, naturalem fieri substantiæ eius transitum in animas nostras, sed comeditur à nobis eius caro, dum ex ea vitam percipimus. Tenenda enim analogia est, vel similitudo panis cum carne, qua docemur, non secus pasci animas carne ipsa Christi, quam panis vigorem corporibus instillat. Spirituale ergo alimētum est Christi caro, quia nobis viuifica est. Ideo autē viuificat, quia vitam, que in ea residet, Spiritus Sanctus in nos diffundit. Ponamus totum hoc Caluini commentum (cuius ne gutta quidem in Scripturis apparet, sed ex eius malè tano cerebro totum profectum est) verum esse. Vbi est illa coniunctio rei signata cum signo visibili, corporis Christi cum pane? Quid facit panis manducatio; iuxta Caluinum? vbi nunc aut quorsum Christi verba, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*? Quid symboli manducatio manducanti confert? Si signo res signata coniuncta est, an non qui signum accipit & manducat, rem quoque signatam accipit & manducat? minimè gentium, ait Caluinus. *Comeditur* (inquit) *Christi caro dum ex ea vitam percipimus, & spirituale alimētum est Christi caro, quia nobis viuifica est.* Sed quomodo, ex Christi carne vitam percipimus, aut quomodo nobis Christi caro viuifica est? An quia in signo panis eam comedimus, quia res signata suo signo coniuncta est? Nihil minus iuxta Caluinum. *Ideo* (inquit) *viuificat caro Christi, quia vitam, que in ea residet, Spiritus Sanctus in nos diffundit.* Et addit. *Quamquam aliud est vescei Christi carne quam in ipsum credere* (quod propter Giuglianos dixit, qui statuerunt, manducate Christum nihil aliud esse quam credere in Christum) *sciendum tamen est, non aliter Christo nos posse vescei quam per fidem: quia manducatio ipsa fidei est effectus.* Summa ergo est, carnem Christi manducari quatenus viuificat; viuificare quatenus vitam in Christo residentem Spiritus Sanctus in nos diffundit; ac per hoc non aliter nos vescei Christo quam per fidem. Sic tota causa, tota ratio, totus modus manducationis Christi est sola fides: quæ quidem exerceri potest non secus extra Sacramentum quam cum illo Sacramenti igitur manducatio iuxta Caluinum nihil profus ad corporis Christi manducationem confert; nisi quod fortasse fidē ipsam Sacramenti conspectus & vsus magis excitat. Qui Sacramentū accipit, in illo aut per illud aut cum illo

Caluini
sententia
Christi ver-
ba & tota
Sacramen-
ti rationē
penitus ē
medio tol-
lit.

Caluina-
na senten-
tia summa.

illo nihil nisi panem & externum symbolum accipit. Vbi ergo coniunctio illa signi cum re signata? Vbi est generalis illa regula & omnibus Sacramentis communis, quam antea premebat, locutione sacramentalem metonymicè sumendam esse? Prorsus enauit, prorsus verba & voces fuerunt, quibus interim Lectori fucum faceret, vt in verbis Christi, *Hoc est corpus meum*, sacramentalem esse loquendi formam, ideòque hunc habere sensum suaderet, Hic panis est symbolum corporis mei: quia propter coniunctionem signi cum re signata, alteram alterius appellationem accipit.

Nunc autè Christi sermo in illis verbis, *Hoc est corpus meum*, non est sermo aut locutio sacramentalis, rem signatam signi nomine exprimens; sed est sermo operatorius & forma verborum conficiens rem Sacramenti, simulque signum sacramentale demonstrans. Neque dixit, *Hic panis est corpus meum*; sed accepto in manus pane, eumque benedicens, dixit, *Hoc est corpus meum*, conficiens de pane corpus suum, & panem, quem in manus acceperat, illo verbo suo diuino, veraci, efficaci, conuertens atque immutans in corpus suum, vt ex tam multis & perspicuis veterum Patrum testimoniis, ex varia verborum Christi circumstantia, ex ratione noui testamenti ac fœderis in hoc Sacramento constituti, supra efficaciter ostendimus. Est quoque hîc verum Sacramentum à Christo institutum, & adest visibile signum cum re signata coniunctum, nõ ipse panis, qui in Christi corpus verbo Christi veraci & efficaci conuersus, panis esse desinit, sed species externa panis cum vero corpore Christi. Hæ species panis & vini, signa visibilia in hoc Sacramento sunt, cum ipso corpore & sanguine Christi, tanquam re Sacramenti signata, verè & intimè coniuncta: neque hæ species, quàm diu integræ manent, à corpore & sanguine Christi diuelli possunt. Qui has species accipit, manducat, & bibit, corpus & sanguinem Christi accipit, manducat, & bibit. Hæ species veram & plenam analogiam sacramentalem habent, quam ex natura cuiusque Sacramenti Caluinus desiderat. Quum enim Sacramenti natura in significatione sit posita, species istæ & accidentia, quæ sub sensum cadunt, signorum officio aptissimè funguntur. Itaque & nutritionem, & rem vnã quæ conflat ex diuersis, ipsæ species panis & vini satis significant, sicuti res signata verè nutrit, & accipientes eã vnum corpus facit. Substantia cuiusque rei inuisibilis est, ideòque ad significandum inepta. Quare Christus substantiã panis à fide remouit, dicens post acceptum panem, *Hoc est corpus meum*, accidentia retinuit,

Verborum
Christi sen-
sus verus.

Sacramē-
talis ana-
logia in
Sacramen-
to Eucha-
ristiæ.

Num. 21. ad significandum idonea. Serpens æneus in figura serpentis, non in natura, seruauit analogiam, vt significaret Christum
 Act. 2. Saluatorem omnium qui credunt in eum. Linguae igneæ in figura non in substantia linguarum, seruabant analogiam ad significandum Spiritum S. qui re ipsa super Apostolos descendit. Animalia in linteo demissa in figura non in substantia factis significabant Petro quod illi dictum erat, *Macta, & manduca*. Sic species panis ac vini à Christo consecrati satis significant, & sacramentalem analogiam satis seruant, vt cū Christi corpore & sanguine coniuncta signū sacramentale exhibeant. Hoc modo fatemur in hoc Sacramento diuinissimo signum esse visibile cum re signata coniunctū, quæ eius sit veritas. Nec tamē Christi verba opprimimus, aut fallacia atque elusoria facimus, sed, vt sonant, religiosè ac piè retinemus: vt quod esse corpus suū dixit, ipsissimū corpus suū esse credamus, nec symbolū nec signū, nec vim aut efficaciam aliquam viuificam è cœlo per Dei Spiritum diffusam. Adest Christi corpus cum specie panis, sicut res signata cum suo signo coniuncta.

Rei signata nomen ad signum in Christi verbis non transfertur.

Iam quod addit Calvinus *trium esse vt rei signata nomen ad signū transferatur*, verum sanè id est, sed in his Christi verbis nullum locum habet: in quibus, si vera Calvinus narrat, non ad signū rei signatæ nomen, sed ad re signatā signi nomē transfertur. Vult enim ad corpus Christi, rem signatam, corporis signum transferri, vt quum Christus dixerit, *Hoc est corpus meum*, intelligendus sit dixisse, *Hoc est signum corporis mei*. Sic res ipsa signata pro signo pronuntiabitur, quod profus contra naturam metonymiæ est, vt mox ostendemus. Deinde tametsi petra Christum, columba Spiritum Sæctum, Baptismus lauacrum regenerationis significant, quum nullum horum res ipsa quam signant substantialiter sit, nihil tamen simile in Christi verbis attendi potest. Nunquam enim de illa petra dictum est, *Hæc est Christus*: nunquam de columba, *Hæc est spiritus Sanctus*: nunquam de Baptismo, *Hic est lauacrum regenerationis*, &c. Non est, inquam, dictum cum huiusmodi circumstantiis & appëdicibus quæ sensum verborum literalem probant, cum quibus hæc verba dicta sunt, *Hoc est corpus meum*, sicuti in superioribus etiam demonstrauimus. Nulla igitur est inter alias illas locutiones, *Petra erat Christus*, *Vidi Spiritum Sanctum descendentem sicut columbam*, *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis*, & inter hæc Christi verba, *Hoc est corpus meum*, similitudo profus, nulla affinitas, nulla comparatio. Planè igitur Calvinus totū Christi sermonem labefa

labefactat, corrumpit, peruertit, quum quod Christus corpus suum esse veraciter dixit, ille non nisi symbolum corporis dixisse & dedisse affirmet.

Nec hanc loquendi formulam nouellam, & impiam, ex veterum autoritate ab Augustino traditam Calvinus accepit, dum signis improprie rerum spiritualium nomina ascribi docet. Scriptum hoc sane reliquit Augustinus. Si Sacramenta quandam similitudinem earum rerum quarum sunt Sacramenta, non haberent, omnino Sacramenta non essent. Ex hac autem similitudine plerumque etiam ipsarum rerum nomina accipiunt. Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi corpus Christi est, ita Sacramentum fidei fides est. Sed hæc verba Caluini dementiæ non suffragantur. Augustinus dicit: Sacramentum corporis Christi (id est, species sacramentales) vocari secundum quendam modum corpus Christi, sed non dicit corpus Christi vocari aliquo modo Sacramentum corporis, siue signum aut symbolum corporis, sicuti Calvinus dicit. Longè aliud est dicere, Sacramenta seu sacra signa accipiunt ipsarum rerum nomina quarum sunt signa, (quod Augustinus dicit) & dicere, ipsas res accipere nomina signorum ipsorum, ut Calvinus dicit. Dicuntur quidem & elegantius dicuntur arma pro bello, toga pro pace, laurea pro triumpho, lingua pro eloquentia, fasces pro magistratu, sceptrum pro Rege, quia hæc omnia signa sunt & notæ earum rerum quarum nomina accipiunt; sed nemo econtra dixerit bellum pro armis, pacem pro toga, triumphum pro laurea, eloquentiam pro lingua, magistratum pro fascibus, Regem pro scepro. Metonymia quippe signi & signati non est reciproca, ut sicut signum collocatur pro signato, sic vicissim signatum vicem ac locum signi subeat. Quod ergo Augustinus dixit, ex natura metonymicæ locutionis dixit. Quod Calvinus finxit, contra naturam & rationem locutionis metonymicæ confictum est. Sic iuxta August. baptismus qui est sacramentum fidei, significat fidem in paruulo baptizato, qui signum fidei accipere potest, actum fidei exercere non potest; sed quod fides significet baptismum, nec Augustinus nec vllus theologus dixerit. Vocabulum panis significat apud Paulum corpus Christi, siue quia speciem panis eo nomine exprimat, siue quia id dicat vnde corpus Christi confectum est, sicut Euāgelista dicit gustasse archiriclinum aquam vinum factum. Sed vocabulum corporis Christi, nec apud Paulum nec in vlla Scriptura panem denotat, aut pro pane accipitur. Aquæ nomen tri-

Augustini
sententia
explana-
tur.

Epist. 23.
ad Bonifa-
cium.

Signa ac-
cipiunt no-
mina re-
rum, non
res signo-
rum.

Metony-
mia nõ est
figura re-
ciproca.

I. Cor. 10.

Ioan. 1.

Joan. 4.

buitur Spiritui Sancto, quia illius donationem ac virtutem quodam modo repræsentat. *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, &c.* sed Spiritus Sancti nomen e conuerso non tribuitur aquæ.

Luc. 7.

Ignis nomen tribuitur charitati. *Veni ignem mittere in terram:* sed nõ vicissim charitatis nomen ipsi igni. Denique in omnibus locutionibus figuratis, seu metaphoricis, seu metonymicis, quæ passim in Scripturis occurrunt, signi nomen tribuitur rei signatæ semper, rei signatæ nomen signo nunquam. Absurdissimè igitur Calvinus non solum impiè, & sine vilo vel in Scripturis vel in Patribus exemplo, metonymiam in Christi verbis confingit, qua res signata collocatur pro signo, corpus Christi pro pane significante. Deiectus est igitur totus Caluini Achilles & murus aeneus, in quo tantopere gloriatus est, nec Sacramenti ratio in hoc mysterio vltimam in Christi verbis locutionem metonymicam aut probat aut patitur. Sua igitur malè stabilita sententia, aliqua profert contra Catholicam sententiam & contra Lutheranos argumenta illos enim sibi nõ minus aduersos sensit quàm Catholicos. Quæ contra orthodoxam doctrinam profert (aliis prætermittis, vnde se mutuo hæc sectæ cõficiant) breuiter soluenda sunt.

Caluini
argumenta
contra sen-
sum ortho-
doxum.

Papista (inquit) *sua transsubstantiatione delusi, negant ostendi panem, quia tantum maneat species sine subiecto.* Si *Papista* panis transsubstantiatione delusi sunt, certè & tota verusta Christi Ecclesia delusa fuit, à qua hanc transsubstantiationem panis seu conuersionem substantiæ panis in substantiam corporeis Christi firmiter creditam ac receptam fuisse, tot illustrium eius ætatis luminum testimonia (quæ paulò ante produximus) indubitatum faciunt. Sed solenne Caluino est *Papistarum* nomine totam veterem Ecclesiam damnare, & veteris Ecclesiæ fidem *Papistis*, quasi modernis tantum Catholicis, vitio vertere. Hic eius dolus malus, hæc impietas est.

2. Cor. 10.

Sed (inquit) *eorum delirium refutat Paulus, affirmans, panem, quem frangimus, esse communicationem corporis Christi.* Huic obsoleto argumento iam millies responsum est, panem ab Apostolo appellari, non qui in natura & substantia panis sit (quomodo enim naturalis panis manducatio, corporis Christi possit esse communicatio, maximè apud Calvinum, qui, vt suprà accepimus, non ex panis manducatione, sed ex Spiritus Christi in coelo residentis operatione, mediante fide nostra, communicationem corporis Christi in nobis fieri docet, inò nec corporis, sed efficaciam cuiusdam vitalis ex corpore) sed quod ex pane factum erat, idque mote

vita

visitatissimo Scripturarum; quando & Eua vocatur caro Adæ, *Genes. 3.*
 quum suam illa tunc carnem non Adæ haberet, quia de illo
 sumpta erat; sicut virga Moysis in serpentem versa virgæ no- *Exod. 7.*
 men retinuit, & aqua in vinum versa aqua vocatur apud Ioan- *Ioan. 2.*
 nem: quo etiam modo cæci dicuntur à Christo videre, & clau- *Luc. 7.*
 di ambulare, qui non iam sed olim cæci ac claudi fuerant. Sed *In antido-*
 hanc responsionem & adhuc alias altissimè dissimulans Cal- *ris nostris*
 uinus, argumentum semper premit, solutioni argumenti non *Apostoli-*
 satisfacit. Latius hunc locum ad ipsum Apostoli textum tra- *ci.*
 ctauimus.

Pergit Calvinus. *Deinde ab eorum figmento abhorret ipsa
 natura Sacramenti, cui non constabit sua integritas, nisi verum
 sit externum symbolum. Vnde enim discemus Christi carne pa-
 sci animas nostras, si verus panis non statuatur nobis ante ocu-
 los, sed inane spectrum?* Huic argumento à natura Sacramen-
 ti ducto, quod in proximè præcedentibus latè tractauit Cal-
 uinus, latè respondimus, & verum hîc adesse externum sym-
 bolum ostendimus, quia adsunt species panis ac vini ad signi-
 ficandum aptissimæ. Sed certè Calvinus ille est qui externum
 symbolum à re significata diuellit, & mutilum Sacramen-
 tum facit, dum in cœna sua nudum panem ponit, Christi au-
 tem corpus non nisi in cælo: idque adeo vt nec mediante pa-
 ne aut signo externo, sed sola mediante fide nostra, & spiritu
 Christi, nec ipsum Christi corpus (res in Sacramento signa-
 ta) sed quædam ex eius corpore vis viuifica, in illa sua cœna
 profana & commentitia percipi fingatur. An iuxta Calvinum
 sacramento sua constat integritas (quod contra nos toties
 vibrat) qui tot modis Sacramentum lacerat; & signum quod
 fingit, à re signata tot modis diuellit? Quod autem hîc dici-
 mus, paulo superius comprobatum reliquimus.

Iam quod tam anxie rogat, *unde discemus Christi carne
 pasci animas nostras, si verus panis non statuatur ante oculos;*
 primum ipse Calvinus negat penitus ipsa carne Christi pasci
 animas nostras, & solam ab ea in cælo semper residente, vim
 & efficaciam quandam spiritualem per spiritum Christi ve-
 luti canalem in animas nostras diffundi comminiscitur. *Sub
 hac (inquit) corruptibilia elementa, panem & vinum, Christi* *Instit. lib.*
à cælo retrahere non est opus, quò ipsius participatione fruamur, *4. cap. 17.*
quando hoc beneficij per Spiritum suum ipse nobis largitur, vt *num. 12.*
*vinum corpore & spiritu & anima secum fiamus. Vinculum er-
 go istius coniunctionis est spiritus Christi, cuius nexu copulamur,
 & quidam veluti canalis per quem Christus & est & habet
 quòd*

Ibidem
num. 32.

Postulat à
Catholicis
Calvinus
quod ipse
negat.

Realis &
corporalis
Christi
praesentia
probat.

quod ad nos derivatur. Hæc de Spiritu Christi veluti canali per quem ad nos Christus derivetur. Nunc nõ ipsam carnem Christi ad nos derivari, nec ipsa carne pasci animas nostras, his verbis docet. *Ingenuè confiteor mixturam carnis Christi cum anima nostra, vel transfusionem qualis ab ipsis docetur* (Lutheranos intelligit, qui sub pane & cum pane veram carnem Christi praesentiam, & veram ex carne Christi animæ alimoniam statuunt) *me repudiare: quia nobis sufficit Christum è carnis suæ substantia vitam in animas nostras spirare, imò propriam in nos vitam diffundere, quamvis in nos nõ ingrediatur ipsa caro.* Hæc ille. Qua igitur fronte Catholicos vget impostor, unde discant Christi carne pasci animas nostras, si verus panis ante oculos non statuitur, quando ipsemet hunc verum & nudum panem ante oculos statuens, ipsa tamen Christi carne pasci animas nostras pernegat? Nos autem vera Christi carne realiter & substantialiter praesente animas nostras pasci, nõsque cum eo (beneficio Sacramenti huius) non fide tantum ac Spiritu, sed (vt Patres docuerunt) *corporaliter, naturaliter, ac re ipsa* cum Christo coniungi docemus ac credimus, non propter solam praesentiam specierum panis & externi symboli, quasi ab illa potissimum veræ carnis Christi praesentia penderet, sed alias multas ob causas. Primum propter Christi verba veracia, efficacia, operatoria, *Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur.* Deinde ex analogia huius sermonis cum aliis similibus in Scriptura locutionibus quas supra annotauimus; tum ex officio obsequandi nouum testamentum & promissiones à Deo factas in ipso, quod non nisi per ipsam Christi carnem & sanguinem praestari potest, vt & supra ostendimus, & apud Lucam magis ostenderetur; potro ex propria efficientia huius Sacramenti, quam Ioan. 6. cap. Christus exposuit, vt eo in loco docebitur tandem ex ipsa pugnãtia, absurditate, & indignitate qua tantum mysterium aduersarij afficiunt, vbi à literali verborum sensu recedunt, quod & supra accepimus. Ex his omnibus non ex sola Sacramenti peculiari ratione, didicimus vera Christi carne in hoc Sacramento pasci animas nostras.

Pergat Calvinus. *Ad hæc quid de altero symbolo dicent? Neque enim dicit Christus, Hoc est sanguis meus; sed, Hic est calix.* Ergo secundum eos non modò vinum, sed materia ex qua constitutus erit calix, necesse erit transsubstantiari in sanguinem. Ridiculam planè argumentum. Christus in verbo calicis notissimo & vulgari tropo vsus est: ergo in verbo sanguinis eodem

Mèdaciũ:
nam apud
Matthæũ
Christus
hoc dicit.

dem vsus fuisse censendus est. In vno non potest non tropus esse ipsis rusticis notissimus: ergo in altero similis tropus esse debet, vbi nulla vulgaris locutio apparet; imò vbi verba proximè coniuncta omnem tropum disertissimè remouent: ista videlicet, *Qui pro vobis effundetur: item, Noui testamenti.* Ex quibus verbis realem sanguinis Christi exhibitionem, præsentiam, & sumptionem, efficacissimè deduci ac probari in superioribus comprobauimus: quod propterea hîc non repetimus. Superest vltimum Caluini argumentum.

Iam quod apud Matthæum habetur, *Non bibam de hoc fructu vitis, clarè demonstrat vinum fuisse quod porrexit.* Atqui ex Luca manifestè patet (quod & supra explicuimus) hæc verba non post diuina peracta mysteria in vltima cœna, sed in secunda Christi cœna familiari, & ante tradita mysteria, pronuntiata fuisse. Deinde (vt aliquid hîc addamus) Lucas tam de pane quàm de vino prælocutum fuisse Christum hunc in modum tradit: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, quod de vltimo agno Paschali necessariò est intelligendum. Dico enim vobis, quia ex hoc (id est, deinceps, in tñ) non manducabo illud (id est, istiusmodi Pascha) donec impleatur in regno Dei, id est, donec in resurrectione iustorù, nouus cibus, nouum Pascha, nouum manna comederur. Quod aliis verbis & paulò plenius Matthæus sic effert, Vsq̄ue in diem illum, id est, vsque ad tempus resurrectionis generalis, cum illud bibam vobiscum nouum in regno Patris mei, id est, quando spirituale vinum, cuius hoc materiale & naturale vinum signum est, vel, si cum Caluino post mysteria hæc verba Christum dixisse ponamus, cuius hoc in calice vobis porrectum signum est (nam & sanguis Christi in hoc Sacramento pignus est futuræ gloriæ) bibam vobiscum, pariter mecù conglorificatis, nouum in regno Patris mei, id est, spirituale & alterius generis in beatitudine æterna. Quia videlicet vt nunc in Sacramento me accipitis, comeditis, & bibitis, ad alimoniam, refectionem, & consolationem animarum vestrarum; sic in regno Patris mei me toto & præsentè fruemini in gloria, ad magnum incrementum & accessionem beatitudinis vestræ. Prosequitur Lucas hunc in modum. Et accepto calice, non consecrato (de quo postea disertè loquitur, post panis consecrationem, *Similiter & calicem, &c.*) sed profano, quo in familiari cœna utebatur, *gratias egit, more Iudæorum & patrum familiars, in hac max mē cœna post agnum Paschalem comestum celebrari solita, & dixit: Accipite, & diuidite inter**

Verba, de
genimine
vitis, ad
Eucharis-
tiam non
pertinent.

Luc. 22.

vos,

vos, id est, singuli bibite, sicut ego vobis præbibi. *Accepto enim calice*, non significat in manus tantum accepto, sed & hausto ac propinato, more familiaris cœnæ Iudæorum: quam tam Calvinus quàm Beza hoc loco commemorant. *Dico enim vobis, quòd non bibam de generatione vitis*, id est, de communi vino, & in familiari vobiscum cœna, *donec regnum Dei veniat*, id est, usque ad resurrectionem generalem, ubi nouo potu vos reficiam: quod paulo apertius Matthæus posuit, ut supra explicatum est; tamen non seruato ordine, ut Lucas facit: qui statim aggreditur aliam Christi & vltimam cœnam, in qua diuina myteria tradebat. *Et accepto pane*, &c. Hæc res quum apud Lucam ita clara sit, ut vel Christum bis calicem consecrasset (quod est absurdissimum) fateri oporteat, vel ad myterium calicis consecrati hæc verba non pertinere agnoscere necesse sit, manent tamen in sua pertinacia Calvinistæ, & ordinem discretissimè à Luca seruatum, remque totam ab eo plenius enarratam aduertere nollunt.

Post hæc præclara argumenta concludit Calvinus: *Ergo modis omnibus refellitur Papistarum inscitia*. Atqui an non potius Calvinus tam inscitia quàm impietas modis omnibus à nobis refutata sit, iudicet quilibet æquus Lector, resque loquatur ipsa.

27. *Bibite ex hoc omnes.*

Hic latum sibi campum contra Ecclesiam Catholicam hexcurrendi aperiri existimauit Calvinus. Hoc ut licentiosius præster, aliquod prius futuræ accusationis fundamentum ac robur ponit. *Quia Christi (inquit) consilium fuit fradem nostram sibi totam obstringere, ne quid extra ipsum queramus, duobus symbolis vitam nostram in se inclusam esse restitutus est. Indiget corpus hoc ad fouendam & sustinendam vitam cibo & potu. Christus ut se unum nobis ad præstandas omnes salutis partes in solidum sufficere doceat, sibi vices potus ac cibi tribuit: in quo mira eius indulgentia relucet, quòd fidei nostra consulere volens, ad carnis nostræ ruditatem ita se demittat.* Dici solet: Cæcus de coloribus iudicare non potest: Multo minus cæcus hæreticus de Christi consilio iudicium ferre. Quod fuerit Christi consilium in duplici specie corporis ac sanguinis sui exhibenda, non odio Ecclesiæ & superbo sui ipsius amore excæcatus Calvinus, sed Catholica Christi Ecclesia eiusque Præpositi ac Magistri & optimè intelligunt.

& docere nos debent. Calvinus totum Christi consilium in fide nostra Christo magis obstringenda, & ut fidei nostrae consulatur, ponit. Atqui nec vlla Scriptura hoc docet, nec Ecclesia vnquam tradidit (sed cerebri Calviniani spectrum est) nec etiam probabili ratione subsistit. Nam tamen de fide nostra stabilienda Christus in hoc Sacramento ageret (quem vnicum omnium Sacramentorum finem esse stupidissime Calvinus vult, quasi vnumquodque Sacramentum proprium suum finem, effectum, ac fructum in Scripturis expressum non haberet) tamen eam aequè vna species stabiliret quàm vtraque. Quod ne à me temerè dictum Calvinista quispiam existimet, ex ipsis Christi verbis comprobabo. Dicit Christus de vna specie: *Panis quem ego dabo, caro mea est quam ego dabo pro mundi vita.* Tamen enim hæc verba de ipso Sacramento Christum dixisse Calvinus neget (cuius contrarium eo loco abundè demonstrabimus) tamen fatetur ingenuè eodem in loco, nihil hic dici quod non in cœna figuretur ac verè præstetur fidelibus: adeoq; sacram Cœnam quasi huius concionis sigillum esse. Atqui in illis verbis, ipso interprete Caluino, fidem nostram sibi totam obstringit Christus, & fidei nostrae consulere voluit Christus. Sic enim ad hæc verba commentatur.

*Fidem a-
què vna
species con-
firmat quàm
vtraque.
Ioan. 6.*

*Ioan. 6.
vers. 54.*

Ad vers.

Quia vis illa arcana conferenda vita, de qua loquutus est, dicens: Si quis ederit ex hoc pane, vivet in æternum (ubi in verbo edendi ad fidem nos hortatur, qua sola facit ut fruamur hoc pane in vitam) ad divinam eius essentiam referri poterat, nunc descendit ad secundum gradum, ac vitam illam in sua carne positam esse docet, ut inde hauriatur. Mirificum sanè Dei consilium, quod in ea carne, ubi sola prius mortis materia erat, vitam nobis proposuerit. Atque ita infirmitati nostra consulit, dum nos ad fruendam vitam non vocat super nubes, sed eam exerit in terra. Interea fidei nostra humilitatem & obedientiam probat, dum vitam petiuros in carne sua in speciem contemptibili subsidere iubet. Et paulò post. Dandi verbū variè accipitur. Prior donatio (panis quem ego dabo) quotidie fit, quoties scilicet se nobis Christus offert. Secundo loco (quam ego dabo pro mundi vita) donationem illam vnicam notant qua facta est in cruce. Nihil enim prodesse victimam illam semel esse immolatam, nisi nunc sacro epulo vesceremur. Docet ergo his verbis Calvinus in vna specie panis (de qua vna Christus hinc loquitur) in sacro epulo cœnæ Dominicæ Christum se nobis quotidie offerre, ad fidem in eo nos hortari, qua sola illo fruimur; atque ad fidei nostra humilitatem & obedientiam probandam, ut ex carne

carne sua vitam petamus, iubere. Sufficit ergo vna species ad fidem nostram fouendam ac sustinendam, si hoc consilium Christi erat dum hoc Sacramentum institueret.

Totum sacramenti
fructu vna
species con-
fert.

1. Cor. 10.

Luc. 22.

Ioan. 6.

vers. 63.

Ioan. 6.

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

Sacramenti
celebratio
& perceptio diuer-
sa.

Ceterum longè aliud Christi consilium fuisse, ipsa Christi verba luculenter docet, & Ecclesia Catholica tradidit. Nempe vt vitam habeamus, ac maneamus in Christo, quod toties in 6. cap. Ioan. Christus inculcauit. Rursum vt vniti Christo, sic viuamus propter illum sicut ille vixit propter Patrem, quod eodem in loco docuit. Tum vt simus vnus panis & vnus corpus, inter nos ipsos, qui de vno pane participamus, quod Paulus docuit. Demum vt mortem Domini commemoremus, quod Christus ipse proposuit. Tandem vt fructus mortis Dominicæ ad nos deriuetur, remissio peccatorum & dona gratiarum: quia, vt ipsemet Calvinus alibi scripsit, comedere Christi carnem necesse est vt crucifixa prosit. Atqui hæc omnia vna species vbertim præstat. De vna specie dixit Christus. Qui manducat hunc panem, viuet in aeternum. Rursum. Qui manducat me, viuet propter me. Qui autem viuunt propter Christum, utique manent in Christo. Vt simus omnes vnus corpus, de vno pane participamus. Ad vtramlibet speciem dixit Christus. Hoc facite in meam commemorationem.

Deinde aliud fuit Christi consilium in hoc Sacramento celebrando & publicè administrando, aliud in eodem à singulis percipiendo. Vbi eius celebrationem & perpetuam administrationem instituit Christus, vt in cœna vltima, vtramque speciem porrigit, & adhiberi iubet. Vbi autem fructum eius à singulis percipiendum describit, vt Ioan. cap. 6, in vna specie totum ponit non secus quàm in vtraque. Spiritualis quippe refectio quæ singulos concernit, tota & plena est, siue in carne Christi sub specie panis, siue in sanguine Christi sub specie vini. Spiritualis autem refectio in Sacramenti administratione significata, plenius in vtraque specie repræsentatur, quàm in vna: ideòque non nisi in vtroque elemento ad Ecclesia Christi Catholica semper fuit administrata. His in positis, facilè quæ in Caluino sequuntur refutantur. Sunt enim rixæ potius quàm rationes. Sic enim prosequitur.

Quo magis detestabilis est sacrilega Papa audacia, qui sacrum hoc vinculum rumpere non dubitauit. Hoc scelerati heretici detestabile maledictum quum ex præcedentibus inferatur, quæ plena vanitatis ac dementiæ ostensa sunt, in firmos abeat necesse est. Audimus (inquit) filium Dei vitam plenitudinem, quæ suis confert, duobus symbolis pariter testatum esse.

esse. Quia diuinitus coniuncta erant, quo iure diuellere homini mortali fas fuit? Respondeo: Audiuius filium Dei vitæ plenitudinem, quam suis confert, in vno symbolo testatum esse: *Qui manducauerit ex hoc pane, viuet in aeternum. Qui manducat me, viuet propter me.* Quod ipsa veritas de vno symbolo pronuntiauit, quo iure ad duo restringere homini mortali fas erit? Deinde non Papa, sed tota Christi Ecclesia his multis seculis vnam speciem laicis porrexit. Cur eam quoque detestabilis & sacrilegæ audaciæ non condemnat Calvinus? Tandem si verè detestabilis & sacrilega audacia est, hoc sacrum vinculum rumpere, vt vno tantum symbolo vitæ plenitudo conteratur, quã in duobus Dei filius testatus est; quanto detestabilior & magis sacrilega Caluini audacia fuit, qui hoc sacrum vinculum ita penitus perrupit, vt Dei filium nec in duobus symbolis nec in vno, non dico vitæ plenitudinem, sed nec vllam vitæ particulam conferre pariatur? omnemque vitæ fructum tam procul à symbolis remoueat atque propellat, quàm procul cælum à terra distat? quumque in terra hæc symbola conspiciantur ac sumantur, totam vitæ rationem in Christi carne in cælis posita, imò nec in illa, sed in quadã efficacia ab illa deriuata (iuxta proprium cerebri sui commentum) collocauit? & per hoc ipsa symbola penitus vitæ inania & vacua reliquerit? Hæc est verè detestabilis & sacrilega Caluini audacia. Et tamen audet homo sacrilegus suam impuram scabiem alij affricare, nec cuiuis alij, sed ipsimet Christi Vicario, & militantis in tetræ Ecclesiæ vniuersæ Capiti sub Christo supremo.

Pergit adhuc Calvinus, in quo audiendus est. Adde quòd consilio videtur Dominus præcipere omnibus vt ex calice bibant, quo sacrilegium hoc ab Ecclesia arceret. De pane simpliciter dixisse legimus, vt acciperet. Cur bibere nominatim iubet omnes, & Marcus bibisse omnes disertè narrat, nisi vt sibi ab impia nouitate caueat fideles? Nec tamen se uero hoc interdicto deterritus fuit Papa, quin fixam à Domino legem mutare ac violare auderet. Populum enim totum prohibuit ab usu calicis. Tota hæc rixa potius quàm ratio ex ipso postremo Caluini verbo refelli potest. *Populus prohibetur ab usu calicis.* Populo enim dari calicem Christus non præcepit: nec populo, sed solis Apostolis, & futuris eorum successoribus, huius diuini mysterij administris, dixit, *Bibite ex eo omnes.* Nullum ergo hinc Christi interdictum violatur, nulla Domini lex immutatur. Quod omnibus nominatim præcepit vt biberet, ab omnibus nomi-

Ioan. 6.

Caluini
audacia
sacrilega.

Bibite ex
hoc omnes,
calicem
populo po-
tius aufert
quam tri-
buit.

natim adimpletum fuisse Marcus narrat; *Et biberunt ex eo omnes.* Si id obseruandum putat Calvinus, quod de pane simpliciter dixit, *Accipite, & manducate*, illud quoque obseruandum dicimus, quod nullus Euangelista adiecit: *Et acceperunt, ac manducauerunt*: sicuti de solo calice adiecit Marcus: *Et biberunt ex eo omnes.* Imò omnes accepisse ac manducasse non dicitur, nec omnes accipere ac manducare iubentur, ne villo modo māducationis præceptum ad illos solos præsentés aut eorū successores, sed in vniuersum ad omnes fideles pertinere ostenderetur. Ad calicis mentionem ideò tum iubetur omnes bibere, tum omnes bibisse memoratur, vt intelligeretur præceptum bibendi necessariò ad illos solos præsentés atque eorum successores illis in officio pares, non autem ad vniuersum populum fidelem pertinere. Ita hæc obseruatio nihil Calvinum iuuat, sed æquè offendere potest ac iuuare.

Addit adhuc. *Atque vt se probaret non sine ratione faceri, obtendit satis esse speciem vnã, quia per concomitantiam coniunctus sit sanguis cum carne.* Non hæc tantum ratio affertur, quæ tamen bona ac firma est, probatque totum Christum non secus in vna specie sumi quàm in vtraque; sed & aperta Christi verba proferuntur, iamque à nobis prolata fuerunt, quæ totum huius Sacramenti effectum ac fructum vnice speciei assignant. Ea sibi dissimulanda Calvinus putauit. At tamen vt hanc ratione conuelleret, conatur, videremus. Quis verò non eodem prætextu totum Sacramentum abolere liceat, quia æquè sui participes nos facere Christus possit absque externo adminiculo. Ita sanè iuxta Caluini dementiam; qui nihil amplius in hoc Sacramento conferri dogmatizat quàm extra illud, & sine hoc Sacramento, per solam fidem cuiuslibet

Instit. lib.
4. cap. 17.
num. 5.
In Ioan.
cap. 6.
ver. 47.
In Ioan.
cap. 6.
ver. 53.

Instit. lib.
4. cap. 17.
num. 5.

conferri potest. Ait enim *manducationem carnis Christi non aliam esse quàm fidei manducationem, nec vllam aliam fingi posse.* Et rursus, *Fateor non manducari Christum nisi fide.* Atqui fidem extra Sacramentum officium suum facere quis dubitat? Quare alibi apertis verbis Calvinus dicit in 6. caput Ioannis, *Non de Cœna haberi concionem, sed de perpetua communicatione, qua etiam extra Cœna usum nobis constat.* Rursus hanc perpetuam communicationem carnis Christi ponit in perpetua & quotidiana Euangelij prædicatione, non secus quàm in Cœna. Sic enim alio in loco scribit. *Illis verbis, Panis quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita, haud dubiè innuit Christus, suum nobis corpus ideo pro pane futurum ad spiritualem animæ vitam, quia*

mortem

mortem pro salute nostra exponendum erat: nobis autem por-
 rigi ut vescamur, quum fide nos facit eius participes. Semel ita-
 que ipsum dedit quo panis fieret, quum in mundi redemptio-
 nem crucifigendum exposuit, quotidie dat, ubi participandum
 quatenus crucifixum est Euangelij verbo nobis offert: ubi eam
 exhibitionem sacro Cœna mysterio obfignat, ubi id ipsum inte-
 rius complet quod exterius designat. Triplicem ponit quoti-
 dianam & perpetuam corporis Christi crucifixi participa-
 tionem: vnam in Euangelij verbo oblatam, alteram in Cœ-
 na mysterio obfignatam, tertiam interius completam, quæ
 exterius designata erat. Ita non secus extra Cœnam in Euan-
 gelij verbo quàm in Cœna carnis Christi participationem
 ponit. Idem quippe apud Calvinistas efficit Euangelij prædi-
 catio, quod cuiuslibet Sacramenti exhibitio. Caluino subscri-
 bens Beza cum tota Synodo Rupellana rotundius dicit, ta-
 meti Cœna ad mysticam & spiritualem Christi communica-
 tionem specialiter instituta fuerit, nihilominus eundem Iesum
 Christum cum omnibus suis donis etiam in simplici verbo, &
 in baptismo nobis offerri, & à credentibus percipi. Denique
 Calvinus tamen multis verbis docere conetur participatio-
 nem Christi in Cœna iuxta suum figmentum plus esse quàm
 spiritualem, eosque reprehendat qui nos Spiritus modo par-
 ticipes in ea faciunt, tamen post totam suam hypocriticam
 huius mysterij commendationem concludit hunc in mo-
 dum. Quapropter Scriptura ubi de nostra cum Christo parti-
 cipatione loquitur, vim eius vniuersam ad Spiritum refert. Pro
 multis tamen vnus locus sufficiet. Paulus ad Rom. 8. Christum
 non aliter in nobis quàm per Spiritum suum habitare differit:
 quo tamen illam, de qua nunc sermo est, carnis & sanguinis
 communionem non tollit, sed ab vno Spiritu effici docet, ut to-
 tum Christum possideamus, & habeamus in nobis manentem.
 Tota igitur Caluini resolutio est (quicquid interdum, vt lectori
 fucum faciat, de hoc mysterio magnificè loquitur) solam in
 eo esse spiritualem Christi participationem, quam videlicet
 solus Spiritus efficit, quæ non secus extra mysterij vsum ha-
 beretur per solâ fidem (saluo quòd adest in Cœna figura quæ-
 dam externa, eandem participationem, vt ipse confingit, ob-
 signans) quàm in eius vsu per symbola accepta. Ergo (vt ad
 obiectionem Caluini redeamus) iuxta eius propriam demen-
 tiam, nec de vna nec de duabus speciebus admodum laboran-
 dum erit, sed totum Sacramentum sine magno incòmodo abo-
 lere licebit, quia aquè sui participes nos Christus facere potest.

Participa-
 tio Christi
 iuxta Cal-
 uinū aquè
 extra Cœ-
 nam Dom.
 quam in
 illa.

Theolog.
 Epist. 65.
 pag. 285.

Instit. lib.
 4. cap. 17.
 num. 7.

Lib. & ca.
 eodem
 num. 11.

Caluini
 resolutio.

Caluinus
 ex seipso
 refutatur.

imò de facto facit per Euangelij prædicationem, per solam fidem, & solo Spiritu suo, absq; externo adminiculo huius Sacramenti. Ita cõtra ipsum Calvinum pulchrè currit obiectio, quam contra Papam ingeniosè à sese inuentam existimauit.

At verò Papa & tota Ecclesia Catholica, tametsi in vna specie huius mysterij totum Christum per concomitantiam recipi verè doceat, non tamen absque vtraque specie perinde

Participatio a Catholicis credita.

In Ioan. lib. 10. cap. 33.

Ibidem lib. 11. cap. 26.

Homil. 45. in Ioan. Homi. 60. ad Popul. Ant. Inffit. lib. 4. cap. 17. num. 6.

Christum accipi docere censenda est. Agnoscit enim in hoc sacrosancto mysterio singularem quandam, realem, naturalem, corporalem, (non spiritualem tantum) Christi participationem, quæ extra hoc Sacramentum, nec per solam fidem, nec per Euangelicam prædicationem, nec per aliquam concomitantiam, nec denique per solam diuini Spiritus operationem datur. Agnoscit cum B. Cyrillo Alexandrino non solum nos recta fide sinceraq; charitate Christo spiritualiter coniungi, sed esse quoque in nobis aliam coniunctionis rationem secundum carnem cum Christo per mystica benedictionis virtutem, quæ cum in nobis sit, corporaliter quoque facit communicatione carnis Christi, Christum in nobis habitare, Et iterum. Corporaliter Dei filius per benedictionem mysticam nobis ut homo unitur, spiritualiter autem ut Deus, sui Spiritus gratia, nostrum ad nouam vitam spiritum redintegrat. Agnoscit quod scripsit B. Chrysostomus. *Vt non solum per dilectionem, sed ipsa in Christi carnem conuertamur, per cibum id efficitur quem nobis largitus est.* Et alio in loco. *Christo non satis fuit ut homo fieret, &c. verum & seipsum nobis commiscet, & non fide tantum, verum & re ipsa nos suum efficit corpus.* Cauilletur ad hæc verba Calvinus. *Hoc tantum vult Chrysostomus excludere, ne quis dum fidem nominari audit, nudam imaginationem concipiat.* Atqui S. ille Pater non solum nudam imaginationem & apprehensionem intellectualem, quæ sola fide fit, & quam Zvingliani solam ponebant, ut manducare nihil aliud esset quam credere, hoc loco excludit; sed etiam solam communicationem spirituales, quæ per fidem & charitatem realis esse potest, qualem statuit Calvinus (saltem ex parte fidei) similiter excludit; & illam realem communicationem ponit, quæ est plusquam spiritualis: qua videlicet vera Christi caro non absens per fidem accipiat, ut præstigiatur Calvinus; sed reipsa præsens realiter nobis coniungatur, à nobis realiter percepta. Vnde & in sequentibus eodem loco dicit: *Quis pastor omnes pascit proprio cruce? Sed Christus nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos*

fili
mod
coni
Verb
ralite
non
tur,
esse.
os ex
naus
quicu
esse
liqui
sic su
reips
cram
re na
arta
totum
speci
H
Papa
qua
impi
Dom
ideoq
Con
tè m
lenti
muti
iecit
Calu
dixi
etiam
tabil
tibu
Ger
uari
abo
tern
beni
ctu

sibi coagmentat. Agnoscit rursum cum B. Hilario non spiritu modò sed & naturaliter nos Christo per hoc Sacramentum coniungi. *Si verè* (inquit) *Verbum caro factum est, & nos verè Verbum carnem cibo Dominico sumimus, quomodo non naturaliter in nobis manere existimandus est?* Sic Cyrillus scripsit non habitu solum, quæ per charitatem ac fidem intelligitur, verùm etiam participatione naturali Christum in nobis esse. Agnoscit postremò huius Sacramenti beneficio nos esse *ex ossibus Christi, & carnem de carne eius*, ut exponit Irenæus: nos esse *concorporeos Christo*, ut iterum Apostolus loquitur, ut exponit D. Cyrillus Alexandrinus: ac demùm nos esse *χρησόμενος*, ut alter Cyril. Hierosolymitanus scriptum reliquit. Hanc SS. Patrum doctrinam ac fidem amplexus Papa, sic sub vna specie totum Christum *corporaliter, naturaliter, re ipsa*, nobis coniungi docet, ut extra hoc diuinissimum Sacramentum eodem modo nos sui participes Christum facere non eredit: ideòque ut haec tantam, tam singularem, tam arctam, tam diuinam, tam fructuosam conjunctionem retineat, totum Sacramentum nullo modo abolere velit, tamen si vna specie populum contentum esse grauissimis ex causis iubeat.

His nunc ita explicatis, Caluini conclusio non modò in Papam nõ quadrabit, sed in ipsius Caluini caput tota recidet, qua sic scribit. *Sed istis puerilibus cauillis nihil inuatur eius impietas, quia nihil magis absurdum est quàm ut traditis à Domino subsidijs sponte careant, vel priuari sustineant fideles: ideòque nihil minùs ferendum quàm impia hæc laceratio.* Contra seipsum classicum cecinit Caluinus. Nihil enim certè minus ferendum, ideòque Caluinistis nihil hodie pestilentius, quàm impia hæc mysterij non iam laceratio aut mutilatio, qualem Papæ inaniter & pueriliter hætenus obiecit, sed vniuersa abolitio, profanatio, & extinctio, qualem Caluinus per suum commentitium canalem in orbem introduxit, ut satis in præcedentibus ostensum à nobis est. Nihil etiam magis absurdum, imò turpe, ignominiosum, & lamentabile, quàm ut vnius Caluini technis præstigijs, & malis artibus, tam innumeri Christiani in Gallia, Anglia, Scotia, Germania, *traditis à Domino subsidijs sponte careant, vel priuari se sustineant.* Vnius Caluini & doctrinam pestilentem abominari, & libros venenosos exurete, & memoriã sempiterna obliuione sepelire, aut certè diris deuouere meritò debent, qui vera & reali Christi carnis præsentia, alimonia, fructu (imaginarium è cælo participatione conficta) toto etiam

De Trinã
lib. 8.

In Ioan
lib. 10.

cap. 13.
Ephes. 5.

Lib. 5.
Ephes. 30.

In Ioan
lib. 15.

cap. 26.
Catech. 40

Caluinistis
nihil hodie
pestilentius.

religionis cultu, tot animas Christianas spoliavit, & diuinissima corporis & sanguinis Christi mylteria ad nudam ac symbolicam obfignationem à seipso confictam, maiori, quam dici potest, impietate traduxit.

39. *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.*

Dvo nefanda & impia dogmata tam contra Christi honorem quàm contra Euangelicam veritatem euomuit hoc loco Calvinus, & studiosè tæetur: vnum de maledictionis diuinæ horrore pœnisque infernalibus à Christo hoc loco toleratis, alterum de voto Christi inconsiderato & abrupto. Prius nefarium dogma cum tetra blasphemia coniunctum ad eadem Christi verba apud Lucam compendio examinabitur. Nam latè & accuratè illud refutatum dedimus in parte quadragesimali Promptuarij nostri Catholici recentè edita. De posteriori hîc aliqua dicemus. *Ego* (inquit hoc loco Calvinus) *abruptum hoc fuisse votum fateor, tametsi precatio fuerit, non querimonia.* Moxque docens fidelium preces non semper æquabile temperamentum seruare, sed implicitas & perplexas secum aliquando constringere, de Christo quoque affirmat, sic hoc loco *metu perculsum, & anxietate constrictum fuisse, ut necesse illi foret inter violentos tentationum fluctus alternis votis quasi vacillare.* Addit demum, quòd *votum suum subito elapsum castigat ac reuocat.* Tandem concludens dicit. *Non fuit igitur hæc meditata Christi oratio, sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit, cui statim addita fuit correctio.* Et paulò post. *In primo voto non apparet placida illa moderatio quam dixi, quia mediatoris officio defungi, quantum in se est, renuit ac deieclat.* Ponit ergo in Christo, desideria inconsiderata, vota abrupta, eademque alternantia ac vacillantia, subitò erumpentia, quæ corrigi debeant. Denique orationes non meditatas, sed impetu doloris extortas, ac placidæ potestremò moderationis vacuas. Sed hæc omnia Christi puritate indignissima, & quæ in solos peccatores peccato originali corruptos ac deprauatos cadunt, ex veræ Theologiæ ignorantia, & animi contumacia Calvinus negat, nolens videlicet in Christo agnoscere humanorum istorum affectuum, gaudij, timoris, &c. liberam susceptionem, quam disertè Patres docent. Quum enim liberè mortis horrorem ante oculos suos proponeret, liberè quoque & meditatè dixit: *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.* Nullum hîc votum inconsidera

*In feria 4.
Hebdom.
sancta.*

Christi puritas & fortitudo defenditur.

sideratum, nullum abruptum, nullum subito elapsum fuit: vota Christi & oratio meditata erant, cum placida moderatione coniuncta. Sed hæc vota erant naturalia, ex libera illa susceptione affectus naturalis, id quod naturale erat, spectantia. Voluntas quippe humana in Christo quum vna esset potentia seu facultas sicut in nobis, ratione tamen diuersorum obiectorum duplex erat, modò naturalis, modò deliberata. Naturalis voluntas dicitur quæ fertur in rem aliquam secundum seipsam consideratam. Deliberata verò quæ fertur in rem non solam, sed cum circumstantiis suis per intellectum propositam. Et vt præsentī materia maneamus, mors ipsa & passio considerari dupliciter potest. Vno modo in seipsa simpliciter cōsiderata, & sic habet rationem mali: est enim quoddam pœnæ malum, nec secundum se appetibile est. Vnde de ipsa morte aliisque rebus a diuersis aptè dicit S. Aug. *Iubes nos, Domine, ea tolerare, non iubes amare. Nemo quod tolerat amat, etsi tolerare amat.* In hac consideratione voluntas humana auersatur mortem, & renuit eam. Alio modo considerari potest mors appositā circumstantia, nempe hanc mortem secundum diuinam voluntatem, eamque vel mundi esse redemptionem vt in Christo, vel ad Christi gloriam fideique professionem vt in martyribus, vel vt materiā meriti ac ianuam melioris vitæ in iusto quolibet patienter eam sustinente: & hac ratione habet rationem boni, & voluntas ordinata eam acceptat. Illa dicitur voluntas naturalis, quia rem in sua natura considerat; hæc deliberata, quia per discursum considerat circumstantias adiectas. Christus igitur vt in affectu suo non tantum sensitiuo (de facto tolerando pœnas) sed etiam rationali (eas præmeditando) pro nobis pateretur, & vt timorem ac tristitiam propter nos in seipso excitaret, vt eatur hac voluntate naturali; id est, liberè & præmeditatè proponebat animo res eas quæ timoris & tristitiæ causæ atque obiecta erant: & hac ratione *contristabatur, turbata est anima eius, voces naturales emisit, Si possibile est, transeat à me calix iste.* Vt autem Patri se per omnia conformaret, vt eatur voluntate deliberata. Verba igitur huius Euangelij, sunt hominis positi in hac agonia, qua seipsum turbare Christus voluit. Verbum quidem illud, *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis,* verbum est hominis positi inter duas voluntates, quæ in contraria tendunt (naturali enim voluntate mortem auersabatur, deliberata eandem acceptabat) sed non inter violentos tentationum fluctus positi, vt ait Calvinus, *& alternis votis vacillantibus.*

Confess. lib. 10. cap. 28.

Voluntas naturalis & deliberata.

Euangelij verba explicantur.

Nullam tentationem à seipso passus est Christus ut vacillaret ac dubitaret circa mortem & passionem suam, subire ne eam deberet an non. Sed adhuc inter duas illas voluntates hærebatur hinc inde agitatus. Vox autem illa Christi, *Transseat à me calix iste*, vox est ex naturali voluntate procedens; non (ut absurdè & impiè Calvinus dicit) qua *Mediatoris officio desungi, quantum in se erat, renueret ac detrectaret*. Mediatoris quippe officium mortem dicit cum suis circumstantiis consideratam, mortem videlicet quæ esset redemptio mundi. Hanc autem ita consideratam, quia bonum erat, Christus, quantum in se erat, renuere non potuit. Sed est vox qua mortem & passionem acerbam in seipsis consideratam auerfabatur. Voluntas autem Christi deliberata illa erat quam subiunxit hoc loco: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis*. Vtrumque votum meditatam erat, & liberè susceptum: prius illud, ut in parte rationali pateretur, scilicet ipsum ipsa mortis præmeditatione turbaret; posterius, ut diuinæ voluntati humanam suam per omnia conformaret. Hæc nesciens distinguere Calvinus ea de Christo pronunciat, quæ in solis peccatoribus reperitur, & Christi puritate sunt indigna.

In Harmon. ad Matth. cap. 26. 39.

Atrox in Christum Redemptorem calumniat.

Ioan. 4. 5. 7. 10.

Vidit Calvinus hanc suam doctrinam non solum veterum Patrum & omnium theologorum, sed & suæ ipsius doctrinæ aliis in locis traditæ penitus aduersari. *Quum nuper* (inquit) *dictum fuerit rectè compositos fuisse omnes Christi affectus* (sic enim ad Matth. cap. 6. dixerat, *Christus communem nobiscum habuit sensum, non autem appetitus in compositos*. & in hoc ipso Matth. 26. cap. ver. 37. *Christum ait mansisse compositum ad veram temperantiæ regulam*) quomodo nunc seipsum corrigit? Sic enim affectum suum subigit in obsequium Dei quasi modum excesserit. Certè in primo voto non apparet placida illa moderatio quam dixi: quia Redemptoris officio desungi, quantum in se ipso renuit ac detrectat. Hæc sibi Calvinus obicit, & obiectionem tanto fortius premit, quanto clarius & sceleratius affirmat Christi prius votum, *Transseat à me calix iste*, placida moderatione caruisse, idque adeò, ut Redemptoris officio desungi, quantum in se est, renuerit ac detrectarit: qua grauior accusatio vix à Pagano aut Iudæo aliquo Christo intentari poterit. Quomodo enim tot illa Christi verba vera esse possunt. *Cibus meus est ut faciam voluntatem eius qui misit me*, *Ego non veni ut faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me*, *Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam dat pro ovis suis*, *Propterea diligit me Pater, quia ego pono animam meam*, deni

denique, *Ego qua coram illo placita sunt facio semper*; si vel ad punctum temporis Redemptoris officio defungi, quantum in se erat, renuerit & detrectauerit? Ad hanc ergo tam grauem obiectionem, quæ certè Caluini expositionem necessariò consequitur, quid tandem responder Caluinus? *Respondeo* (inquit) *in eo nihil fuisse vitij, quòd obiecto mortis terrore, simul oblata est caligo, vt aliis omnibus omissis ad votum illud profiliret.* At hæc responsio à maximo vitio Christum non excusat. Vix enim in vllò grauius peccare potuit, quàm ex quocunque terrore aut ex quacunque obliuionis caligine, finem ipsum & scopum vniuersum aduentus sui in hunc mundum, qui erat Redemptoris officio defungi, aliquando renuere & detrectare. Sed duo hîc affingit Christo Caluinus, Christi puritate indignissima, ideòque falsissima. Affingit illi *obiectum mortis terrorem.* Falsum hoc est. Non illi fuit quasi ex improviso obiectus mortis terror, sed hunc mortis terrorem Christus in seipsum liberè & voluntariè suscepit propter causas infra apud Lucam dicendas. De quo etiã apud Ioannem iterum nobis dicendum erit, ad illa verba, *Infremuit spiritu, & turbauit semetipsum.* Affingit iterum *simul oblatam caliginem* seu obliuionem ex eodem repentino obiecto terrore inuectam; nam & antea dixit, *vehementia doloris presentem cælestis decreti memoriam illi abstulit, vt non reputaret in ipso momento se hac lege missum esse humani generis Redemptorem.* At hoc falsum necessariò esse debet, quum obiectus ille terror nulla veritate nitatur. Deinde quomodo hîc Caluinus ab obiecto mortis terrore & consequenti obliuione salutis nostræ, Christi votum (vt ille ait) *abruptum & inconsideratum* excusat, quando in his Christi verbis non de morte temporali, sed de metu & horrore maledictionis diuinæ Christum cogitasse & loquutū fuisse acerrimè contendat, vt super Lucam ostendimus? Quis non videt nullo modo sibi cõstare Caluinum; sed dum Christi Saluatoris nostri verba quibus ipsum Deum Patrem compellat & precatur, *votū abruptum & inconsideratū, & placida moderatione vacuum* probare vult, iusto Dei iudicio vertigine & stupore percussus esse, vt sibi pugnancia loquatur? Hîc enim de obiecto mortis terrore loquitur, quo Christus percussus penitensq; oblitus interim officij & aduentus sui, mortem ipsam deprecatur. Post ea non mortè, sed ea quæ quauis morte horribiliora sunt, Christum in his verbis timuisse & deprecatum fuisse blasphematur. Ita de re eadem pugnancia loquitur, sui ipsius parum compos.

Luc. 22.

Ioan. 11.

Caluinus
obliuionem
Christo as-
surgens ver-
tiginè per-
cutitur, vt
pugnancia
loquatur.

Blasphemiam Caluini. quod salutu nostra oblitus Christus fuit.

ter disputare necesse est, an illi obrepere potuerit salutis nostrae oblitio: quia hoc unum sufficere nobis debet, quum in mortis deprecationem erumperet, de aliis non cogitasse quæ viam clausissent. Atqui hæc adhuc nulla euasio est. Nam si de aliis non cogitauit, quæ huic mortis deprecationi viam clausissent, eumque ab hac *inconsiderata* (vt Calvinus vult) oratione reuocassent, profectò illa alia oblitus erat. Quid enim est aliud oblitisci; quàm non meminisse, & ea non cogitasse quæ cogitari debuerant? At inter illa alia præcipuum erat, cogitare se Redemptoris officio defungi debere, & opus redemptionis nostræ sua morte peragere. De hoc non cogitauit (ait Calvinus) quum in mortis deprecationem erupit: ergo salutis nostræ obrepit illi oblitio. Atque ita hoc unum quod sufficere nobis debere Calvinus vult, ad Caluini blasphemiam referendam sufficere potest.

Prosequitur adhuc Calvinus, quia vel apud quemlibet lectorem obiectioni propositæ satisfactum non esse facile aduertit. Si quis excipiat primum motum (quem frenari, antequam longius excurreret, oportuit) non fuisse temperatum vt decebat: Respondeo (inquit) non posse in hac natura nostra corruptione perspicere affectuum feruorẽ cum temperie, qualis in Christo fuit, sed hunc dandum esse honorem filio Dei, ne cum æstimemus in nobis. Atqui hæc responsio nulla est. More suo postquam pugnantia dixit, quæ simul esse vera impossibile est, ait rem à nobis intelligi non posse. Quod autem intelligi non potest, nisi de fide credendum proponatur, affirmari non debet. Calvinus verò suas contradictiones, quum intelligi nequeant, recipit tamen & credi vult. Sic in aliis dogmatibus, maxime quum Deum authorem peccati statuit, lectores ludificat. Affectuum feruor cum temperie à nobis perspicere non potest, ait Calvinus. Ita sanè, calidum cum frigido, album cum nigro, motus cum quiete, simul & semel in eodem consistere à nobis intelligi non possunt, ideòque à nemine sanæ mentis affirmantur. Ipsa ergo Caluini resolutio suam absurditatem prodit. Quid enim absurdius quàm pugnantia docere, moxque ipsam repugnantiam, quia intelligi nequeat, credendam obtrudere? Hic est Caluini ludus. Sic quod ex suo cerebro commentus est, vt sibi fallacem ex verbo Dei prætextu conciliet, corrumpit ac lacerat scripturam, ac indignis eam ludibriis exponere non dubitat. Hi sunt audaciæ hæreticæ

Caluini impudentia circa contradictiones quas facit.

Caluini ludus circa uin. Scripturas.

fructu
vagan
demp
emifi
gnum
dita
vidol
nari n
ne car
ueniu
nia de
impiu
ptonu

H
aliqui
meu
quo se
non se
pater
mile,
fere
culsu
egref
diner
aut f
mult
(qua
vbi è
stom
cius
teriv
& A
oculi
mo a
affec
testa
sibi
stat

fructus, postquam semel extra Ecclesiasticae doctrinae metas vagari sibi permittit. Tenendum interea est, Christum Redemptorem nostrum, nec aliquod inconsideratum votum emisisse (sic enim sapiens non fuisset) nec correctione dignum aliquid dixisse (sic enim peccasset) nec preces non meditatae Deo obtulisse (sic enim temerarius foret) nec vocem vidoloris extortam protulisse (sic enim appetitui suo dominari nequiuisset) nec postremo placida unquam moderatione caruisse (sic enim passionibus vitiosis, quae rationem praeveniunt, subditus fuisset): ac propterea Calvinum, qui illa omnia de Christo Redemptore nostro pronunciauit, hominem impium, nec fide sed furca dignum, omnium piorum iudicio pronuntiandum esse.

75. *Et egressus foras, fleuit amarè.*

HAnc Petri poenitentiam insignem & veracem extenuat & suggillat Calvinus, ne ad veniam peccati obtinendam aliquid contulisse videatur. *Verisimile* (inquit) est, *Petrum meum egressum esse, quia flere coram testibus non audebat: in quo se rursus adhuc prodidit eius infirmitas. Vnde colligimus, non satisfactione veniam fuisse promeritum, sed eam adeptum paterna Dei indulgentia.* Haec ille. At quanto magis verisimile, imò verius est, Petrum non metu egressum esse, quasi flere coram testibus non auderet, sed iusto dolore peccati percussus, & iusto odio consortij malignorum commotus, egressum esse, ut liberius ac vberius fletet? Quis nescit solitudinem orationi & lacrymis esse opportunam? Nec audacia aut fortitudo, sed temeritas & quaedam ambitionis species est, multis praesentibus & spectantibus, idque in loco profano (quale hoc erat) peccata sua deslere. Sed ipsemet Calvinus, ubi è venenato corde suo veneni aliquid effudisset, quasi que stomachum leuasset, ad occultas Petri lacrymas totamque eius poenitentiam collaudandam orationem conuertit. *Interim* (inquit) *occultae Petri lacrymae veram eius coram Deo & Angelis eius poenitentiam testatae sunt. Nam ab hominum oculis subductus Deum sibi & Angelos proponit: ideoque ex intimo cordis affectu manant ista lacryma.* Si ex intimo cordis affectu haec lacrymae manarunt, & veram eius poenitentiam testatae sunt, & ab hominum oculis subductus Petrus Deum sibi & Angelos proposuit; cur illi metum & timorem obiecit Calvinus? cur quoddam ab hominum oculis se subduxit, culpatur.

Poenitentia Petri defenditur.

ac

Pœnitentia an veniam mereatur.

In Lucam lib. 10. cap. 96.

ac reprehendit, quasi ideò factum quòd non auderet coram testibus flere? Debit primùm stomachum leuare, & turgidum veneno pectus exonerare, vt pœnitentiæ virtuti atque efficaciam detraheret. Hinc enim colligere voluit, Petrum satisfactiõne hac sua veniam non esse promeritum, sed paternam Dei indulgentiam. Sanè nec Petrus nec alius quisquam quibuscunque lacrymis aut quacunque pœnitentia remissionem peccatorum, propriè loquendo, promeretur, vt illud meritum iustitia nitatur, ipsaque remissio pœnitentiæ quasi merces merito respondeat; sed paterna Dei indulgentia & ex mera Dei gratia quantumlibet pœnitentibus peccata remittuntur. Quia tamen hæc paterna Dei indulgentia & pura gratia nõ nisi pœnitentibus impenditur, & veniam peccatorum pœnitentibus promittit Dei indulgentia, ipsaque pœnitentia ad veniam consequendam necessaria dispositio est, propterea aliquo modo veniam promereri pœnitentia dicitur, quatenus venia pœnitentiam consequitur. Quare à meriti vocabulo largius accepto, in venia peccatorum pœnitentibus data, Patres non abhorrent. Et de hac Petri pœnitentia ac lacrymis quòd veniam promeruerint, ita disertè & copiosè cõtra Caluinum scribit S. Ambrosius. *Lauant lacryma delictum quibus voce pudor est confiteri. Et venia fletus consulunt, & verecundia lacryma sine offensione verecundia confitentur. Lacryma veniam non postulant sed merentur. Inueni cur tacuit Petrus, ne tam citò venia petitio plus offenderet. Antè fiendum est, sic precandum. Bona lacryme que lauam culpam. Fleuit ergo amarissimè Petrus, fleuit, vt lacrymis suum posset lauare delictum. Et tu si veniam vis mereri dilue culpam lacrymis tuam eodem momento, eodem tempore respicit te Christus.* Hæc D. Ambrosij verba contra Caluini venena iusti antidoti loco esse possunt.

IN MATTHÆI CAP. XXVII.

3. *Videns Iudas qui eum tradidit, quòd damnatus esset, pœnitentia ductus retulit 30. argenteos principibus sacerdotum & senioribus, dicens: Peccavi, tradens sanguinem iustum.*



ARRIPIT hinc occasione Caluinus veram in Ecclesia Dei pœnitentiæ formam ac rationem suggillandi, homo totius pietatis ac pœnitentiæ salutaris in se